

Justerat 2015-06-11**Ewa Larsson (MP) och Andrea Ström (M)****§ 20****Revidering av stöd material för samverkan och ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan**

Dnr 3.1.1-237/2015

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden godkänner revideringen av stödmaterialet för samverkan och ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan.
2. Socialnämnden översänder beslutet om ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan till stadsdelsnämnderna.

Ärendet

Utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen har tillsammans reviderat stödmaterialet för samverkan och ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan. Den senaste revideringen gjordes i augusti 2013.

Stödmaterialet har reviderats bland annat mot bakgrund av ändringar i regelverk.

Förvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 21 maj 2015.

Förslag till beslut

Ordföranden föreslår att nämnden ska besluta enligt förvaltningens förslag.

Vice ordföranden Andrea Ström m.fl. (M) och ledamoten Isabel Smedberg Palmqvist m.fl. (FP) föreslår att nämnden ska besluta enligt Moderaternas och Folkpartiets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

Reservation

Vice ordföranden Andrea Ström m.fl. (M) och ledamoten Isabel Smedberg Palmqvist m.fl. (FP) reserverar sig mot nämndens beslut till förmån för sitt eget förslag enligt följande.

1. Socialnämnden godkänner delvis förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver anför nämnden följande.

Det är inte i stödmaterialet helt tydligt att socialtjänsten regelmässigt bör eftersträva att återkoppla till skolan om utredning inleds eller inte samt när utredning avslutas. I avsnitt 2 om socialtjänstens ansvar står enbart att det är viktigt att vårdnadshavarna snarast får information om anmälan och utredning. Först i senare avsnitt, som handlar om just anmälningsregler, framgår att socialtjänsten bör återkoppla till skolan, men inte varför det är viktigt. För skolan är detta viktigt för att man till exempel ska veta om man bör göra en ny orosanmälan. Detta bör göras tydligare i stödmaterialet.

Det framgår heller inte att socialtjänst och skola bör kunna gå samman kring konkreta stödinsatser för att stärka och stabilisera ett barns skolsituation. Skolan är den viktigaste skyddsfaktorn. Insatser enbart i familjen, som inte leder till en stabiliserad skolsituation, är i många fall att kasta pengarna i sjön. Idag är stuprören mellan skola och socialtjänst ofta ganska påtagliga, där skolan sitter med elever med omfattande social problematik som de inte vet hur de ska hantera och socialtjänsten hävdar att de enbart riktar sig till familjen. Tyvärr leder det ibland till kostsamma skolplaceringar i särskilda undervisningsgrupper eller dyra omhändertaganden när situationen spårat ur. I många fall skulle skola och socialtjänst kunna tjäna på att gå samman om till exempel behandlande insats i skolmiljön. Det bör även vara möjligt att gå samman om insatser när det handlar om elever som begått brott eller har ett beteende som är grovt kränkande mot andra elever.

I det nya avsnittet om nyanlända elever (avsnitt 15) står att dessa elever alltid är ett ansvar för den skola som ligger närmast elevens hem. Så är det förvisso, men vi menar att det inte självklart

är den närmaste skolan som är mest lämpad att ta emot eleven.
Förberedelseklasser bör finnas på så många skolor som möjligt i
staden.

Ersättaryttrande

Ersättaren Sofia Modigh (KD) hänvisar till Moderaternas och
Folkpartiets förslag.

Vid protokollet

Lisbeth Westerlund
Sekreterare

Handläggare
Kicki Tepphag Olson
Telefon: 08-50833690
Gunilla Olofsson
Telefon: 08-50825605**Till**
Utbildningsnämnden
2015-06-11
Socialnämnden
2015-06-09

Revidering av stödmaterial för samverkan och ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan

Förvaltningarnas förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden respektive socialnämnden godkänner revideringen av stödmaterialet för samverkan och ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan.
2. Socialnämnden översänder beslutet om ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan till stadsdelsnämnderna.

Lena Holmdahl
T.f. utbildningsdirektörGillis Hammar
Socialdirektör

Sammanfattning

Utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen har tillsammans reviderat stödmaterialet för samverkan och ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan. Den senaste revideringen gjordes i augusti 2013.

Stödmaterialet har reviderats bland annat mot bakgrund av ändringar i regelverk.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade den 21 juni 2010 om riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa. Samtidigt fick utbildningsnämnden och dåvarande socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden i uppdrag att ta fram ett stödmaterial för samverkan mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan.

Utbildningsnämnden och socialnämnden beslutade i augusti 2010 om ”Stödmaterial för samverkan och ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan”. Materialet uppdaterades därefter i april 2012 och i augusti 2013. Förvaltningarna har av respektive nämnd fått i uppdrag att vid behov uppdatera stödmaterialet.

Mot bakgrund av ändringar i socialtjänstlagen och andra regelverk har stödmaterialet för samverkan och ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan nu uppdaterats.

Riktlinjerna (kommunfullmäktige 2010-06-21) för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa/riskerar att fara illa anger grunderna för samverkan. Syftet med stödmaterialet är att ge tydlighet i till exempel lagstiftningen inom området, ansvarsfrågor och vissa rutinfrågor.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts gemensamt av utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen och i samråd med Statens institutionsstyrelse (SiS).

Ärendet

Utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen har tillsammans reviderat stödmaterialet för samverkan och ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan. Stödmaterialet har uppdaterats och förtydligats, bland annat har avsnittet om placeringar i särskilda ungdomshem förtydligats. Detta mot bakgrund av ett regeringsuppdrag till SiS och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) om en obruten skolgång. Ett samverkansavtal mellan SiS och Stockholms stad är ett resultat av detta.

Ett nytt avsnitt ”Asylsökande nyanlända barn och ungdomar” har lagts till i stödmaterialet.

Ändringar som gjorts i stödmaterialet är markerade med streck/understrykning.

Stödmaterialet innehåller avsnitt som ingår i de samverkansområden som respektive stadsdelsförvaltning och skolor tecknar överenskommelser om enligt ”Riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa” (kommunfullmäktige den 21 juni 2010).

Förvaltningarnas synpunkter och förslag

En bra samverkan mellan förskolan, skolan och socialtjänsten är viktig för att tidigt uppmärksamma barn och ungdomar i behov av stöd. Under senare år har skolresultatens betydelse för hur barn och ungdomar klarar sig i livet fått ökad uppmärksamhet och belagts av forskning.

Förvaltningarna föreslår att utbildningsnämnden respektive socialnämnden godkänner revideringen av stödmaterialet för samverkan och ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan.

Bilaga

Stödmaterial för samverkan och ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan.

UtbN 1.3.2-6334/2015
SoN 3.1.1-237/2015

Stödmaterial för samverkan mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan

stockholm.s

2015-05-21

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
1. Inledning	5
<i>Resurser och stödmaterial</i>	6
2. Stadsdelsförvaltningarnas uppdrag/ ansvar	7
<i>Olika typer av utredningar som rör barn inom socialtjänsten</i>	7
3. Skolans uppdrag/ansvar	9
<i>Skolpliktsbevakning</i>	9
4. Övergång förskola – förskole-klass	11
<i>Syfte och användning</i>	11
<i>Ansvar och organisation</i>	11
<i>Övergripande tidplan</i>	12
<i>Barn som behöver särskilt stöd</i>	12
<i>Information till och samverkan med föräldrar</i>	12
<i>Barnens inflytande</i>	13
<i>Lokala handlingsplaner</i>	13
<i>Dokumentation</i>	14
<i>Skolans mottagande</i>	15
5. Övergång från förskola till förskoleklassverksamhet förberedande för skolgång i grundsärskola	16
6. Elev i grundskola och grundsärskola som uteblir från skolarbetet	17
<i>Vårdnadshavares ansvar</i>	17
<i>Hemkommunens ansvar</i>	17
<i>Huvudmannens ansvar (kommunal eller fristående skolas huvudman)</i>	17
<i>Deltagande i utbildning – närvaro</i>	17
<i>Vad är ogiltig frånvaro i de obligatoriska skolformerna?</i>	17
<i>Sjukfrånvaro</i>	18
<i>Ledighet</i>	18
<i>Vid ogiltig frånvaro, följs nedanstående åtgärdstrappa/process</i>	18
<i>Information till familjehemsföräldrar</i>	19
7. Elev i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som uteblir från skolarbetet	20
<i>Sjukfrånvaro</i>	20
<i>Ledighet</i>	20
<i>Ogiltig frånvaro</i>	20
<i>Elever över 18 år</i>	21
8. Sekretess vid samverkan	22
9. Anmälan till socialtjänsten från förskola, skola, fritidshem/ korttidstillsyn (KTT)	24

<i>Anmälan enligt 14 kap 1§ socialtjänstlagen</i>	24
<i>Socialtjänstens befogenheter</i>	25
<i>Hur och när gör man en anmälan?</i>	25
<i>Vid misstanke om övergrepp eller hedersrelaterad problematik</i>	26
<i>Om utredning redan pågår</i>	26
<i>Vad händer efter en anmälan?</i>	27
<i>Anmälningsmöte</i>	27
<i>Løx Sarah</i>	27
<i>Stadsdelsförvaltningar</i>	29
10. Samverkansrutiner mellan socialtjänsten och skolan när barn/ungdomar placeras eller får insatser utanför hemmet	30
<i>Samordnad individuell plan (SIP)</i>	31
<i>Placering i hem för vård eller boende (HVB)</i>	32
<i>Familjehemsplacering</i>	33
<i>Skola där behandlingsinsatser utförs</i>	33
<i>Placeringar i särskilda ungdomshem (Statens institutionsstyrelse, SiS)</i>	34
<i>Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS</i>	36
<i>Familjehem enligt LSS</i>	37
<i>Bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS</i>	38
<i>Skolgång vid boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS</i>	38
11. Barns skolsituation under vistelse i skyddat boende	40
<i>Barnets skolgång</i>	<i>Fell Bokmärket är inte definierat.</i>
<i>Elev som inte kan gå i skola utanför det skyddade boendet</i>	<i>Fell Bokmärket är inte definierat.</i>
12. Det kommunala aktivitetsansvaret	43
<i>Lagstiftning</i>	43
<i>Skollagen</i>	43
<i>Socialtjänstlagen</i>	43
<i>Lagen om stöd och service till vissa funktions-hindrade (LSS)</i>	44
<i>Roll- och ansvarsfördelning</i>	44
13. Korttidstillsyn för skolungdom över tolv år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen och under lov samt korttidsvistelse	46
<i>Korttidstillsyn (KTT)</i>	46
<i>Korttidsvistelse</i>	46
<i>Skolskjuts</i>	46
14. Övergång från gymnasiesärskola eller gymnasieskola till arbete, daglig verksamhet eller annan sysselsättning	48
<i>Övergång från gymnasiesärskola eller gymnasieskola till arbete eller studier</i>	48
<i>Rutiner och handläggning om den enskilde är i behov av stöd från socialtjänsten</i>	49
15. Asylsökande nyanlända barn och ungdomar	51

<i>Ensamkommande flyktingbarn</i>	51
Socialtjänsten	51
Ställföreträdande vårdnadshavare	51
<i>Skola</i>	52
Rätt till utbildning	53
Hälsa- och sjukvård	54
Elevhälsa	54
Vem ansvarar för utbildningen inklusive kostnaderna	54
Bilaga 1 Samverkansavtal SIS	56
	57
	58
	59
	60
	61
Bilaga 2	62
Hederskontext	62
<i>Skolplikt och elevens rätt till utbildning</i>	62
<i>Ämnen/situationer för frågor om befrielse från undervisning</i>	62
<i>Rektors och skolans ansvar</i>	63
<i>Konsekvenser av befrielse från inslag i undervisningen</i>	63
<i>Förhållningssätt</i>	64
<i>Samverkan skola - socialtjänst</i>	64
Förhållningssätt i skolan	65
<i>Normer och värden</i>	65
<i>Idrott och hälsa</i>	65
<i>Lägerskola/studieresor</i>	66
<i>Samhällskunskap, Biologi, Religionskunskap, Bild och Musik</i>	66
<i>Svenska helger och traditioner</i>	67
<i>Högtider</i>	67
<i>Fasteperioder t. ex. Ramadan</i>	67
<i>Bönetider</i>	68

1. Inledning

Samverkan och samarbete mellan skola och socialtjänst, centralt och lokalt är en viktig förutsättning för att det ska gå bra för alla barn i skolan – och livet. Denna samverkan är en kraftsamling av kollegor med olika kompetenser och erfarenheter. Samverkan bör kännetecknas av ömsesidighet och tillit samt vara meningsfull och begriplig. Den blir då själva navet för ett gott stöd för barn och ungdomar som behöver stöd. Denna samverkan behöver pågå kontinuerligt och aktivt understödjas av chefer på alla nivåer för att bli effektiv. Den underlättar också den andra viktiga förutsättningen – föräldrasamverkan.

Bestämmelser om samverkan och samarbete finns i flera lagar vars verksamhetsområden gäller barn och ungdomar; förvaltningslagen, socialtjänstlagen, skollagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Ett viktigt dokument är även rapporten *”Strategier för samverkan - kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa”* som togs fram gemensamt av (dåvarande) myndigheten för skolutveckling, rikspolisstyrelsen och socialstyrelsen 2007.

Kommunfullmäktige beslutade 2010-06-21 om *”Riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa”*. I samband med detta uppdrogs till utbildningsnämnden och dåvarande socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden att komplettera riktlinjerna med ett stödmaterial för samverkan och ansvarsfördelning mellan socialtjänst och skola. Stödmaterialiet knyter an till de samverkansområden som beslutats i *”Riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa”* (kommunfullmäktige 2010-06-21).

Skolorna samverkar med flera stadsdelsförvaltningar; övergripande och förebyggande med den stadsdelsförvaltning där skolan är belägen och på individnivå med de stadsdelsförvaltningar där aktuella elever är folkbokförda. Stödmaterialiet avses vara en hjälp i samverkansarbetet mellan skola och socialtjänst för att barn/ungdomar ska få ett likvärdigt stöd oavsett var de bor eller går i skola, och att ansvarsfördelningen mellan skola och socialtjänst ska bli så tydlig som möjligt.

Stödmaterialiet för samverkan och ansvarsfördelning mellan socialtjänst och skola kompletteras och uppdateras kontinuerligt.

Resurser och stödmaterial

Exempel på centrala resurser och ytterligare stödmaterial inom området elever i behov av särskilt stöd och barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa.

Utbildningsförvaltningen

- Trygghet och studiero (Riktlinjer & Strategier)
www.pedagogstockholm.se
- Riktlinjer och stödmaterial för arbetet med elever i behov av särskilt stöd (Riktlinjer & Strategier)
www.pedagogstockholm.se
- Grundskole- respektive gymnasieavdelningen/gymnasieslussens experter
- Uppdragsavdelningen med specialistkompetenser inom området elever i behov av särskilt stöd.
- Kvalitetsprogram för elevhälsoarbetet
www.pedagogstockholm.se
- Skolhälsan/elevhälsans uppdrag angående barns och ungdomars psykiska hälsa

Socialförvaltningen:

- Riktlinjer för handläggning och dokumentation av barn- och ungdomsärenden inom individ- och familjeomsorgen
- Riktlinjer för familjevård
- Riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning
- Riktlinjer för ensamkommande flyktingbarn/ungdomar

Stockholms stads intranät - Riktlinjer

2. Stadsdelsförvaltningarnas uppdrag/ ansvar

Stadsdelsförvaltningarna uppdrag/ansvarar inom området barn, unga och familjer för:

- Fritidsverksamhet för barn och ungdomar
- Förskola
- Försörjningsstöd, budgetrådgivning och skuldsanering
- Social service, omsorg och behandling samt familjerätt

Inom social service, omsorg och behandling samt familjerätt finns den del av socialtjänsten som ansvarar för att ta emot och utreda anmälningar och ansökningar som rör barn och ungdomar. De flesta stadsdelsförvaltningar har en mottagningsgrupp där anmälningar tas emot och där det bestäms om en utredning av barnet ska inledas. Om det inte finns en mottagningsgrupp finns det alltid någon socialsekreterare eller chef som har ansvar för att ta emot anmälningar under kontorstid.

När socialtjänsten fattar ett beslut om att inleda utredning görs detta enligt 11 kap 1 § socialtjänstlagen (SoL). Enligt 11 kap.2 § SoL har socialtjänsten möjlighet att inhämta information från andra myndigheter om barnet och vårdnadshavaren.

Vårdnadshavaren måste snarast få information om att utredning är inledd, med vissa undantag (se vidare kapitlet om anmälan). Socialtjänsten ska alltid informera vårdnadshavare om vilka kontakter som tas och vad som har framkommit under kontakterna. Vid en ansökan om bistånd från en enskild ska en utredning alltid inledas.

Stadsdelsförvaltningarna ansvarar även för det förebyggande arbetet med barn, unga och deras föräldrar.

Olika typer av utredningar som rör barn inom socialtjänsten

Ett barn kan vara aktuellt inom socialtjänsten av flera olika anledningar. En orsak kan vara en anmälan om oro för att barnet far illa. En annan slags utredning är en vårdnads- boende- eller umgängesutredning. Denna typ av utredning är inte föranledd av att oro för barnets beteende eller vårdnadshavarnas brister utan är initierad av någon av föräldrarna för att de inte är överens om hur vårdnaden, boenden eller umgänget är ordnat. Domstolen beslutar om att en vårdnads- boende- eller umgängesutredning ska göras men det är socialtjänstens familjerätt som utför en sådan utredning som underlag för domstolens beslut. Vid en vårdnads-

boende- eller umgängesutredning tar socialtjänstens familjerätt kontakt med barnets skola eller förskola om föräldrarna samtycker till det. Dessa samtal dokumenteras och båda föräldrarna (även om någon av dem inte är vårdnadshavare) samt deras ombud har rätt att läsa detta. Den personal som har intervjuats kan också bli kallad som vittne av domstolen till en muntlig förhandling och är då skyldig att infinna sig.

Vid en utredning om medgivande till att adoptera ett syskon till ett tidigare adopterat barn tar socialtjänstens familjerätt som regel kontakt med barnets förskola/skola.

Ett barn eller ungdom kan också vara föremål för en utredning inom stadsdelsförvaltningen för att vårdnadshavaren har ansökt om insatser enligt LSS eller SoL med anledning av barnets funktionsnedsättning.

3. Skolans uppdrag/ansvar

Utbildningsnämnden i Stockholms stad har i uppdrag att i egen regi planera och genomföra utbildning i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola samt att i stadens intresse arbeta för att den utbildning som erbjuds stadens barn och elever är av en god kvalitet oavsett om den anordnas av fristående anordnare eller bedrivs i egen regi.

Det pedagogiska arbetet på en skola leds och samordnas av en rektor som ansvarar för barns och elevers utveckling mot målen.

För eleverna i bland annat förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan på skolan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För de medicinska, psykologiska och psykosociala insatserna ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Rektor ansvarar för elevhälsoarbetet och organiserar detta arbete utifrån elevernas och skolans behov.

Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds när extra anpassningar i ordinarie undervisning visat sig otillräckliga. Samråd ska ske med elevhälsan. Efter att utredningen är gjord fattar rektorn, eller den i personalen som rektorn har delegerat ansvaret till, ett beslut om ifall eleven behöver särskilt stöd. Om eleven är i behov av särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram utarbetas för eleven (alternativt besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas). Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Beslut om åtgärdsprogrammet fattas av rektorn. Vårdnadshavare/elev kan överklaga beslut om åtgärdsprogram alternativt ett beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram.¹

Skolpliktsbevakning

Hemkommunen ansvarar för att säkerställa att alla barns rätt till utbildning tillgodoses genom att alla barn har en skolplacering. Stockholms kommunala grundskolor har ansvar för kontinuerlig skolpliktsbevakning av samtliga bebodda adresser inom

¹ Skollagen 3 kap och Skolverkets allmänna råd ”Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram”

kommunen i enlighet med en uppdelning av skolpliktsbevakningsområden. Uppdraget innebär ett ansvar för att säkerställa att samtliga skolpliktiga barn som är folkbokförda inom skolans skolpliktsbevakningsområde får/har en skolplacering. Skolpliktsbevakningsområdet kan variera över tid. Den skola där eleven har en placering ansvarar, oavsett huvudman, för att eleven får den utbildning hon/han har rätt till.

4. Övergång förskola – förskoleklass

(Riktlinjer för övergång från förskola till förskoleklass beslutade i kommunfullmäktige 2013-04-08).

Syfte och användning

All utbildning syftar till att på bästa sätt bidra till att barn och elever tillägnar sig kunskaper och värden för sin egen skull men även för samhällets bästa. Riktlinjerna är tänkta att bidra till det livslånga lärandet genom att säkerställa en väl fungerande övergång för barnen mellan förskolan och skolans verksamheter.

Ansvar och organisation

I Stockholms stad har kommunen via stadsdelsnämnderna ansvar för driften av de kommunala förskolorna och via utbildningsnämnden för de kommunala grundskolorna. Utbildningsnämnden ger godkännande för fristående förskolor och har tillsynsansvar för dessa. För de fristående skolorna är det Skolinspektionen som ger tillstånd och har tillsynsansvaret, kommunen har rätt till insyn.

Ansvar för att samordna arbetet med barnens övergång mellan förskola och skolans verksamheter, oavsett huvudman, har tilldelats stadsdelsförvaltningarna i samverkan med utbildningsförvaltningen. I varje stadsdelsförvaltning ska en kontaktperson utses och en handlingsplan skrivas som beskriver hur det lokala arbetet ska bedrivas. Där beskrivs såväl hur föräldrar som de olika verksamheterna och huvudmännen inom det geografiska området ska involveras. De berörda verksamheterna bör aktivt delta i arbetet med att ta fram och omsätta handlingsplanen. Handlingsplanen ska även innefatta en beredskap för att barn går till skolor i andra stadsdelar och att skolor får barn "utifrån", utanför det geografiska området.

I stadsdelsområdets handlingsplan konkretiseras styrdokumentens uppdrag liksom stadens övergripande planer och riktlinjer. Det är den lokala nivån som bestämmer omfattning och innehåll av det som beskrivs i planen. Planen ska följas upp och revideras årligen. Uppföljningen bör ske med alla inblandade parter men stadsdelsförvaltningen har ett särskilt ansvar för att samla ihop synpunkter och lärdomar inför revidering av handlingsplanen.

Ovan beskrivna handlingsplan kan med fördel ingå i samverkansöverenskommelsen mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan.

Övergripande tidplan

Tidsplaner och rutiner för arbetet med övergångarna och olika aktiviteter i samband med dem konkretiseras i de lokala handlingsplanerna.

Barn som behöver särskilt stöd

De barn som haft extra stöd i förskolan och/eller kan komma att behöva det i skolans verksamheter är en prioriterad grupp vars övergång ska ägnas särskild uppmärksamhet. Huvudansvaret ligger på förskolechef och rektor.

För barn i kommunal förskola har resurssamordnare eller motsvarande på stadsdelsförvaltningen ett ansvar för att det finns rutiner och former för övergången som garanterar dessa barn det stöd de behöver utifrån sina behov och förutsättningar. Hur övergången är tänkt att gå till ska framgå av den handlingsplan som skrivs för varje barn som beviljas extra stöd det sista förskoleåret. Att så sker kommer att följas upp vid inspektion av förskolan.

För barn i fristående förskola kommer motsvarande krav att ställas av resurssamordnare på utbildningsförvaltningen inför beviljande av extra resurser för barnets sista förskoleår. Att handlingsplanen beskriver arbetet med barnets övergång kommer att följas upp vid tillsyn av förskolan.

Såväl kommunala som fristående skolor kan söka extra resurser för barn som ska börja eller just börjat i verksamheten. De kommer i samband med beviljandet av extra resurser att påminnas av utbildningsförvaltningen om sitt ansvar att medverka till en väl förberedd övergång/bra start på förskoleklassåret och behovet av att söka nödvändig information för ett bra mottagande. Utbildningsförvaltningens utvärderare kommer att följa upp att skolan tagit sitt särskilda ansvar kring dessa barn.

För barn som behövt eller kan förväntas behöva extra stöd ska alltid överlämningsamtal genomföras där förskola, skola och föräldrar deltar.

Tidsplaner och rutiner för arbetet med övergångarna för dessa barn konkretiseras i de lokala handlingsplanerna. Dokumentation även kring dessa barn bör ha fokus på vilket sätt förskolan arbetat för att skapa goda förutsättningar för barnets lärande.

Information till och samverkan med föräldrar

Förskolan genomför ett avslutande samtal där barnets förskoletid sammanfattas och där föräldrarna informeras om sina rättigheter men även sitt ansvar för överföringen av information om det egna barnet och inskolningen av barnet i den nya verksamheten. Vid samtalet beslutas hur information och dokumentation ska föras

över. Föräldrarna ska så långt som möjligt erbjudas ett överlämningssamtal där både förskola och skola deltar.

Grundprincipen är att skolans verksamheter ska kunna ta emot alla barn i förskoleklass det år de fyller sex år. Om det finns behov av att förbereda barnets övergång på något särskilt sätt behöver föräldrarna informeras i god tid och vara delaktiga i den processen.

Föräldrar ska vid behov eller vid önskemål få vägledning om var de kan få information om möjligheten till tidigare skolstart, kvargående i förskolan och i förekommande fall grundsärskola och CSI². De ska även få tillgång till information om konsekvenser av olika val. Stadsdelsförvaltningen ska i förekommande fall kunna ge föräldrar vägledning om var de kan få sådan information.

Föräldrarnas synpunkter kring övergången ska efterfrågas och tas tillvara av de olika verksamheterna samt följs upp i stadens föräldraenkät för förskola och grundskola.

Tidsplaner och rutiner för samverkan med föräldrarna i samband med övergångarna konkretiseras i de lokala handlingsplanerna.

Barnens inflytande

Förskolan ska efterfråga och ta vara på barnens tankar och förväntningar på att sluta i förskolan och börja i förskoleklass och fritidshem. De behov och intressen som barnen själva på olika sätt ger uttryck för bör ligga till grund för planeringen av verksamheten. Information om barnets förväntningar och behov lämnas över till föräldrarna. Skolans personal ska sedan efterfråga och följa upp detta för att kunna ta emot alla barn på bästa sätt.

Lokala handlingsplaner

I varje stadsdelsnämndsområde ska en lokal handlingsplan för barnens övergång mellan förskola och skolans verksamheter tas fram. Det övergripande ansvaret ligger på avdelningschef för förskola på stadsdelsförvaltningen i samverkan med grundskolechef med områdesansvar för den kommunala grundskoleverksamheten. Det ska framgå hur de fristående verksamheterna har haft möjlighet att delta i framtagandet av planen och i de olika rutiner och samverkansformer som ingår.

Om planen presenteras fristående från de övergripande riktlinjerna bör den innehålla beskrivningar av planens bakgrund, syfte, funktion, ansvarsfördelning och organisation, koppling till styrdokument samt om övergripande information till och samverkan med föräldrarna.

² Centrala grupper med särskilda inriktningar

Förutom det som nämns ovan bör nedanstående områden konkretiseras i planen och därmed beskrivas på lokal nivå:

- Vem som är kontaktperson på stadsdelsförvaltningen.
- Hur arbetet med planen gått till och vilka som varit delaktiga.
- Om det inom stadsdelsområdet finns särskilda förutsättningar som tagits hänsyn till.
- En tidsplan med rutiner och tidpunkter för avslut av barnets förskoletid, övergång till skolans verksamheter och mottagande i skolan.
- I anslutning till tidsplanen beskrivs möten, samtal, eventuella besök och vem som är ansvarig. För de barn som behöver särskilt stöd ska rutinerna vara extra tydliga och ha god framförhållning.
- Tidsplanen bör även innehålla möten med syfte att skapa insyn i, förståelse för och kunskap om de olika verksamheternas arbetssätt och uppdrag samt gemensam grundsyn på barn och deras lärande. Former och ansvar för sådana möten bör beskrivas.
- Lokala former för information och samverkan med föräldrar.
- Lokala underlag för dokumentation av förskolans verksamhet och det enskilda barnets utveckling och lärande.

Dokumentation

Den dokumentation som ska överlämnas i samband med barnets övergång har som syfte att informera den mottagande skolan om den verksamhet barnet ingått i och hur barnet tagit del av den. Detta för att underlätta för skolans verksamheter att ge barnet ett bra mottagande och skapa goda förutsättningar för barnets fortsatta lärande.

För att uppnå detta syfte behöver dokumentationen inte vara heltäckande utan i huvudsak inriktad på det som varit i fokus för den aktuella förskolans verksamhet under det sista läsåret, barnets delaktighet i detta och vad skolan har nytta av att veta. Förskolan kan med fördel utgå från planer och/eller dokumentation som redan finns. Utöver det som redovisas förväntas alla förskolor på ett godtagbart sätt arbeta med alla läroplanens uppdrag och utifrån det ge barnen förutsättningar till utveckling och lärande. Den övergripande delen av dokumentationen kan med fördel vara liknande för alla blivande förskoleklassbarn i en grupp och bara revideras kommande år. Omfattningen bör begränsas till två sidor text förutom bilagor så att arbetet med att ta fram dokumentationen för förskolans personal liksom arbetet med att ta till sig informationen för skolans personal blir hanterbar.

I det lokala arbetet med handlingsplan för stadsdelsområdet bör det diskuteras vilken information som behöver föras över i samband med övergången och i vilken form detta ska ske. Övergripande dokumentation om barnets förskoletid och den verksamhet barnet deltagit i kan överlämnas till mottagande skola medan dokumentation som innehåller information om det enskilda barnet lämnas till föräldern. Det är därefter föräldern som ansvarar för att skolan får del av den information kring barnet som behövs för ett bra mottagande. Om förskolan väljer att skriva all dokumentation i ett dokument lämnas detta till föräldern.

Med dessa utgångspunkter bör dokumentationen innehålla bland annat:

- Strukturella förutsättningar
- Verksamhetens innehåll och genomförande
- Former för föräldrasamverkan
- Det enskilda barnet i förskolan

Skolans mottagande

Skolan ska aktivt efterfråga information om de överlämnade förskolornas verksamhet från förskolorna och om det enskilda barnet från föräldrarna. Denna information kan med fördel ges på ett överlämnande samtal där alla parter deltar, i annat fall exempelvis vid ett mottagande samtal. Informationen ger möjlighet att utforma verksamheten på bästa sätt för de nya barnen och om informationen ges i förväg ökar förutsättningarna för ett bra mottagande. Det är därför viktigt att personal från alla de verksamheter i skolan som är inblandade i mottagandet av barnen nås av nödvändig information.

5. Övergång från förskola till förskoleklassverksamhet förberedande för skolgång i grundsärskola

Val av skola sker via e-tjänsten på www.stockholm.se under perioden 15 januari – 15 februari. Observera att ansökan om deltagande i förskoleklassverksamhet förberedande för skolgång i grundsärskola och val av skolenhet är två skilda processer. Förskolorna ger vårdnadshavare råd och stöd i val av skola liksom grundskoleavdelningen.

När ett barn med omfattande stödbehov går i förskola, ska vårdnadshavaren få en beskrivning av barnets utveckling via utvecklingssamtal. Förskolechef ansvarar för att vårdnadshavare får information om stödformer och om möjlighet att välja förskoleklassverksamhet förberedande för skolgång i grundsärskola och rutiner inför detta mottagande.

Om vårdnadshavare tänker ansöka om deltagande i förskoleklassverksamhet förberedande för skolgång i grundsärskola ansvarar förskolechefen för att en pedagogisk beskrivning görs. Därtill krävs att barnet har en psykologbedömning eller en medicinsk bedömning som visar på utvecklingsstörning. Båda vårdnadshavarna ansöker om deltagande i förskoleklassverksamhet förberedande för skolgång i grundsärskola med stöd av aktuella bedömningar (pedagogisk bedömning, psykologbedömning och/eller medicinsk bedömning).

Förskolan kan bistå vårdnadshavare (om vårdnadshavare så önskar) med att skicka in ansökan och bedömningarna till registrator på utbildningsförvaltningen.

Mottagandeteamet inom utbildningsförvaltningen tillstyrker eller avslår ansökan. Detta delges vårdnadshavare. Vid beslut om deltagande i förskoleklassverksamhet förberedande för skolgång i grundsärskola bedömer mottagandeteamet behovsgrupp (underlag för resursfördelning) och fastställer denna samt meddelar skolan detta.

6. Elev i grundskola och grundsärskola som uteblir från skolarbetet

Skolplikten motsvaras av en rätt till utbildning och inträder höstterminen det år barnet fyller sju år, men ett barn kan få uppskjuten skolplikt eller börja i skolan ett år tidigare. Skolplikten upphör efter det nionde skolåret, eller efter det tionde året för elever i specialskolan. Skolplikten kan förlängas i vissa fall och elever får rätt att slutföra den högsta årskursen även om skolplikten upphört dessförinnan. Om en elev uteblir från undervisningen riskerar den att inte nå skolans kunskapskrav. Skolan ser mycket allvarligt på att en elev utan giltiga skäl uteblir från undervisningen.

Vårdnadshavares ansvar

Den som har vårdnaden om ett skolpliktigt barn ska se till att barnet fullgör sin skolplikt.

Hemkommunens ansvar

Hemkommunen ska se till att skolpliktiga barn som inte går i dess grundskola eller grundsärskola på något annat sätt får föreskriven utbildning. Detta är delegerat till rektor i Stockholms stads kommunala skolor (delegationsordningen punkt 409).

Huvudmannens ansvar (kommunal eller fristående skolas huvudman)

Kommunen ska se till att eleverna i grundskola och grundsärskola fullgör sin skolgång. När en skolpliktig elev börjar eller slutar vid en fristående skola eller utan giltig orsak är frånvarande i betydande utsträckning ska huvudmannen snarast lämna uppgift om detta till hemkommunen. I Stockholms stads kommunala skolor är detta delegerat till rektor (delegationsordningen punkt 410).

Deltagande i utbildning – närvaro

En elev i grundskolan och grundsärskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen. Om en elev utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. (7 kap. 17 § skollagen)

Vad är ogiltig frånvaro i de obligatoriska skolformerna?

I de obligatoriska skolformerna är eleverna skyldiga att delta i verksamheten om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Om eleven

är sjuk eller motsvarande ska skolan informeras om detta. För en elev som behöver vara ledig av andra skäl kan rektorn medge ledighet för s.k. enskilda angelägenheter. En elev kan också vid enstaka tillfällen bli befriad från annars obligatoriska inslag i undervisningen om det finns synnerliga skäl. Även i sådana fall krävs beslut från rektorn. Andra fall av frånvaro är att betrakta som ogiltig frånvaro (7 kap. 17 - 19 §§ skollagen).

Ogiltig frånvaro skrivs in i elevens terminsbetyg.

Sjukfrånvaro

Vårdnadshavare ska enligt skolans rutiner anmäla till skolan när barnet är frånvarande och på vilka grunder. Det är viktigt att skolan har tydliga rutiner för anmälan av frånvaro till skolan och att dessa är väl kända för elever och vårdnadshavare.

Ledighet

En elev får beviljas kortare ledighet för enskilda angelägenheter. Om det finns synnerliga skäl får längre ledighet beviljas. Rektorn eller den som rektor delegerat till beslutar om ledighet. Beslut om ledighet som avser längre tid än tio dagar får inte delegeras. (skollagen 7 kap. 18 §)

Vid ogiltig frånvaro, följs nedanstående

åtgärdstrappa/process

1. Vid varje tillfälle av ogiltig frånvaro informeras förälder/vårdnadshavare samma dag att eleven uteblivit från skolan.
2. Vid upprepad ogiltig frånvaro startas en utredning. Vårdnadshavare kallas till skolan för samtal tillsammans med elev och ansvarig lärare. Skolledning, arbetslag och elevhälsa informeras för bedömning av insatser.
3. Om eleven fortsätter att utebli från skolan, diskuteras elevens situation inom arbetslag och elevhälsa. Vårdnadshavare kallas tillsammans med eleven till möte med skolledning och ansvarig lärare. Efter utredning utarbetas ett åtgärdsprogram.
4. Om elevens situation inte förbättras behöver individuella lösningar hittas i samverkan med elevhälsan. Ytterligare möten med vårdnadshavare, elev, ansvarig lärare och skolledning.
5. Om det finns anledning att misstänka att en elev far illa ska anmälan till socialtjänsten alltid göras.

6. Om eleven utan giltig orsak är frånvarande i betydande omfattning, tar rektor kontakt med utbildningsförvaltningen det vill säga grundskolechef på grundskoleavdelningen för de kommunala skolorna och för de fristående skolorna avdelningen för utveckling och samordning, enheten för vägledning och antagning. För elev från annan kommun anmäls frånvaron till elevens hemkommun.

Det är av största vikt att skolan har vidtagit åtgärder för att få eleven att återgå till undervisning innan anmälan görs. Det finns ingen klar definition av vad betydande omfattning innebär, skolan gör en individuell bedömning i varje enskilt fall om när anmälan ska göras.^[1]

7. Skolan fortsätter åtgärdsarbetet även efter det att anmälan har gjorts.

Om det beror på att vårdnadshavare inte sett till att barnet fullgör sin skolplikt gör utbildningsförvaltningen en bedömning av om ärendet ska behandlas i utbildningsnämnden för att förelägga föräldrarna att vid vite tillse att eleven fullgör sin skolplikt. (Skollagen 7 kap. 20-23 §§).

Information till familjehemsföräldrar

När familjehemsföräldrar utövar den vardagliga omsorgen om en elev ska skolan se till att familjehemsföräldrarna får tillgång till elevens frånvarorapportering. Informationen ska delges samma dag som eleven uteblir från undervisningen. Även elevens vårdnadshavare har enligt skollagen rätt att ta del av sådan information som rör elevens skolsituation, men behöver inte få informationen samma dag, utan den kan ges mer samlat.³

Handlingsplan, och anvisningar för registrering med mera finns på www.pedagogstockholm.se

^[1] Anmälan om frånvaro görs på anvisad blankett: "Anmälan om omfattande ogiltig frånvaro" som finns på www.stockholm.se/ef

³ Skolinspektionens beslut 2013-06-13, dnr 42-2012:5918

7. Elev i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som uteblir från skolarbetet

Utbildningen i gymnasieskolan är frivillig. Elever som har börjat i gymnasieskolan ska delta i undervisningen. Kravet på att eleven ska delta i skolarbetet finns för att eleven ska kunna nå målen för utbildningen. Det är viktigt att skolan har tydliga och för eleverna/vårdnadshavarna kända rutiner för anmälan av frånvaro till skolan, liksom rutiner för skolans information till vårdnadshavaren om ogiltig frånvaro.

Sjukfrånvaro

Om en elev på grund av sjukdom inte kan delta i skolarbetet ska detta snarast anmälas till skolan enligt skolans rutiner för detta.

Ledighet

Rektor (eller den rektorn utser) får bevilja en elev ledighet från skolarbetet för enskilda angelägenheter. Eleven får i mindre omfattning befrias från vissa undervisningspass eller från annat skolarbete (Gymnasieförordningen 12 kap. 2 §).

Ogiltig frånvaro

Vårdnadshavaren har ansvar för barnets/ungdomens uppfostran. Därför är det viktigt att vårdnadshavare informeras om elevers skolsituation samt om eventuell frånvaro.

Det är läraren som bedömer om eleven har deltagit i skolarbetet. En elev kan ha ogiltig frånvaro även om hon eller han befinner sig i skolan. Att eleven vistas i skolans lokaler innebär inte att eleven anses ha deltagit i skolarbetet. Skolan kan begära att elever, som ofta anger att de är frånvarande på grund av sjukdom, tar kontakt med elevhälsan. Skolan kan även begära läkarintyg. Om läkarintyg inte lämnas kan det få betydelse för bedömningen av om frånvaron är giltig eller inte. Om läkarintyg inte lämnas kan det finnas anledning att kontakta vårdnadshavarna.

”Om en elev i gymnasieskolan utan giltigt skäl uteblir från den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.” (Skollagen 15 kap 16 §)

Skolan har ansvar för att kontakta vårdnadshavare för omyndiga elever för att komma till rätta med ogiltig frånvaro. När skolans

personal känner till anledningen till elevens frånvaro har vårdnadshavaren som regel rätt att få veta detta. Skälen kan dock omfattas av sekretess även gentemot vårdnadshavaren. Vid sekretessprövningen ska man utgå från elevens ålder och mognad. En rutin kan vara att lämna information om skälen till frånvaron om eleven har gett sitt samtycke eller en sekretessprövning har gjorts.

Rektor har det yttersta ansvaret för att någon på skolan sköter kontakten med vårdnadshavarna

Om ogiltig frånvaro förekommer vid flera tillfällen räcker det inte med att enbart informera vårdnadshavarna om detta. Skolan måste då tillsammans med vårdnadshavarna och eleven försöka komma till rätta med frånvaron. Detta kan exempelvis ske genom att ett åtgärdsprogram utarbetas.

Eleverna får utdrag ur betygskatalogen minst två gånger per läsår. Utdraget ska i förekommande fall innehålla uppgift om omfattningen av den frånvaro som eleven haft utan giltigt skäl under terminen. (Gymnasieförordningen 8 kap. 9 §, tredje stycket)

Det är viktigt att eleverna känner till konsekvenserna av att utebli från lektioner. I samband med skolans arbete med ordningsregler bör man diskutera rutinerna kring ogiltig frånvaro som finns på varje gymnasieskola.

För elever i gymnasieskolan kan ogiltig frånvaro också leda till att deras studiehjälp dras in. Detta kan i sin tur påverka familjens rätt till andra bidrag. Det är ytterligare en anledning till att kontakt ska upprättas med hemmet.

En elev som har påbörjat en utbildning i gymnasieskolan och därefter uteblir under mer än en månad i följd, utan att det beror på sjukdom eller beviljad ledighet, anses ha avslutat utbildningen. Om det finns synnerliga skäl får rektor besluta att eleven inte ska anses ha avslutat utbildningen.
(Gymnasieförordningen 12 kap 4 §)

Elever över 18 år

När en elev är myndig och/eller har ingått äktenskap kan skolan informera föräldrarna om att uppgifter om elevers frånvaro som regel är offentliga. Föräldrarna kan därför själva kontakta skolan för att få reda på uppgifter om frånvaro.

8. Sekretess vid samverkan

Socialtjänsten har, liksom skolläkare och skolsköterska, en strängare sekretess än skolans övriga personal. Vid en anmälan från skolan till socialtjänsten bryts skolans sekretess av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap 1 § SoL. Likaså har socialtjänsten rätt att få ta del av information från de som är skyldiga att anmäla till socialtjänsten, enligt samma sekretessbrytande regel.

För ett gott och förtroendefullt samarbete mellan socialtjänsten, skolan och familjen är det viktigt att frågor om sekretess är tydliggjorda. Vårdnadshavarnas samtycke krävs för att sekretessen ska kunna brytas, förutom i de fall som anges ovan. Dessutom krävs samtycke av ungdomar mellan 15 och 18 år, de förfogar över sin egen sekretess. Det bästa arbetssättet är att i alla lägen verka för att ha vårdnadshavarnas (och äldre tonåringars) samtycke och medverkan.

Vid en anmälan till socialtjänsten ska socialtjänsten bekräfta till skolan att anmälan har tagits emot. Sedan 1 januari 2013 har socialtjänstlagens ändrats när det gäller möjligheten till återkoppling till anmälare (14 kap. 1b § SoL). Ändringen gör det möjligt för socialtjänsten att förutom att bekräfta att anmälan har tagits emot även berätta om anmälan har lett till utredning eller inte samt om det redan pågår en utredning. Vid en begäran från en anmälningsskyldig anmälare ska denna information lämnas, om det inte är olämpligt men socialtjänsten kan också lämna informationen på eget initiativ. En annan förändring av socialtjänstlagen (14 kap. 1a § SoL) innebär att socialtjänsten bör erbjuda barnet, vårdnadshavaren och anmälaren ett möte om det är lämpligt utifrån barnets bästa. Tiden för att bestämma om en utredning ska inledas eller inte har nu i lagtexten angivits till 14 dagar. För att socialtjänsten ska kunna hålla denna tid är det därför av största vikt att den anmälande skolan, socialtjänsten och vårdnadshavarna kommer överens om en tid för anmälningssmöte inom de 14 dagarna, i de fall ett anmälningssmöte är lämpligt.

För att ett anmälningssmöte ska bli så bra som möjligt för alla inblandade är det viktigt att skolan och socialtjänsten i sina lokala samverkansgrupper utformar gemensamma rutiner för hur dessa möten ska gå till. Det skapar trygghet för alla inblandade och bättre förutsättningar att verkligen samverka för att barnets behov ska tillgodoses på bästa sätt.

Se vidare avsnitt ”9. Anmälan till socialtjänsten från förskola, skola, skolbarnsomsorg/korttidstillsyn”.

Vid en utredning av ett barn eller en ungdom tar den utredande socialsekreteraren som regel kontakt med skolan/förskolan även om anmälan har kommit från någon annan.

9. Anmälan till socialtjänsten från förskola, skola, fritidshem/ korttidstillsyn

I 29 kap. 13 § skollagen regleras skolans, förskolans och fritidshemmens personal om sin anmälningsskyldighet till socialnämnden enligt 14 kap. 1 § andra stycket i socialtjänstlagen.

Anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL innebär att anställda inom bl. a. myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom (offentlig eller enskild) är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Detsamma gäller myndigheter inom hälso- och sjukvården (offentlig eller enskild). Skyldigheten att anmäla är absolut och gäller inte bara de allra allvarligaste missförhållandena utan även om det föreligger en misstanke om att ett barn far illa. Lagtexten innebär att var och en som är anställd har ett eget ansvar för att anmäla oro för barn till socialtjänsten. En person som i sin tjänst har anmälningsskyldighet kan inte vara anonym när han eller hon gör sin anmälan.

Anmälningsskyldigheten gäller både för den kommunala skolan, förskolan och skolbarnsomsorgen och för den enskilt drivna förskolan samt den fristående skolan och fritidshemmen. All personal har skyldighet att anmäla. All personal har ett ansvar att anmäla oro för ett barn till socialnämnden. Det kan vara lämpligt att den som är ansvarig för verksamheten stöttar personalen och eventuellt står för anmälan.

Anmälan enligt 14 kap 1§ socialtjänstlagen

En anmälan görs när någon som är anställd i skolan misstänker att ett barn/ungdom upp till 18 år far illa. Situationer när ett barn riskerar att fara illa kan vara när barnet utsätts för eller lever med fysiskt eller psykiskt våld, sexuella övergrepp, kränkningar eller att föräldrarna försummar att tillgodose barnets grundläggande behov. Det kan också vara ett barn som riskerar att fara illa på grund av missbruk, kriminalitet eller annat normbrytande beteende.

För unga över 18 år gäller inte anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § andra stycket SoL. Om en person över 18 år missköter skolan bland annat på grund av missbruk eller kriminalitet kan skolan (dock ej skolläkare och skolsköterska) bryta sekretessen och göra en anmälan till socialtjänsten med stöd av generalklausulen, 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL).

Enligt generalklausulen (10 kap. 27 § OSL) får en sekretesskyddad uppgift lämnas till en myndighet – men inte till en enskild – om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda. Skolhälsovården kan inte använda denna paragraf.

Skolläkare/skolsköterska kan om en ung person över 18 år fortgående missbrukar narkotika, alkohol eller flyktiga lösningsmedel bryta sekretessen och göra en anmälan till socialtjänsten med stöd av 25 kap. 12 § OSL. Enligt denna paragraf hindrar inte sekretessen att en uppgift lämnas från en myndighet inom hälso- och sjukvården till socialtjänsten om det behövs för att ge den enskilde nödvändig vård, behandling eller annat stöd om personen är inne i ett allvarligt missbruk.

Socialtjänstens befogenheter

Många tror att socialtjänsten har större maktbefogenheter än vad den enligt lag har. Socialtjänsten kan i princip inte genomföra en utredning utan medverkan från den berörda familjen. Det är därför avgörande att ett bra samarbete med barnets/ungdomens vårdnadshavare och barnet/ungdomen själv grundläggs redan i anmälningssituationen. Tydlighet i skolans, socialtjänstens och föräldrarnas ansvar och roller underlättar ett bra samarbete.

- En utredning ska leda fram till en bedömning av om barnet/ungdomen har behov av insatser från socialtjänsten.
- Vårdnadshavarna och/eller barnet/ungdomen (utifrån ålder) kan välja om man vill ta emot den föreslagna insatsen och ska vara delaktiga i utformandet av den.
- Vid allvarlig oro för barnet kan socialtjänsten utreda och ta kontakter mot vårdnadshavares vilja.

Hur och när gör man en anmälan?

Om osäkerhet råder om och hur en anmälan ska göras i det aktuella fallet, kan stadsdelsförvaltningens barn- och ungdomsgrupp konsulteras. I detta skede kan barnets/ungdomens/familjens situation diskuteras utan att barnets namn behöver uppges. Det är viktigt att komma ihåg att ansvaret för om en anmälan ska göras vilar på anmälaren. Under icke kontorstid kan socialjouren vara behjälplig för en konsultation.

Det finns många olika situationer när ett barn eller ungdom kan fara illa eller riskera att fara illa.

När en anmälan är gjord kan den inte återtå.

Vid misstanke om övergrepp eller hedersrelaterad problematik

Anmälan till socialnämnd ska ske omedelbart om det föreligger ett skyddsbehov för barnet/ungdomen, till exempel vid misstanke om att föräldrar utsatt barnet/ungdomen för misshandel eller sexuella övergrepp. Vid en sådan situation ska inte skolan informera vårdnadshavarna om att en anmälan görs

Om det är uppenbart att en anmälan måste göras omgående, kontaktas stadsdelsförvaltningens mottagningsgrupp eller motsvarande. Alla stadsdelsnämnder är skyldiga att ha en beredskap för att ta emot anmälningar som gäller barn eller ungdomar under kontorstid.

Stadsdelsförvaltningens växel känner till vem som ska kontaktas när det gäller en anmälan i ett barn- eller ungdomsärende.

Om behovet uppstår efter kontorstid och en anmälan inte bör vänta till nästa dag, är stadens socialjour ansvarig för att ta emot anmälan. Socialjouren har befogenheter att vidta åtgärder och överför ärendet till ansvarig stadsdelsförvaltning nästföljande vardag.

Om den information skolan, förskolan och skolbarnomsorgen har fått inte kräver en omedelbar anmälan till socialnämnden bör anmälan snarast skickas skriftligen till socialnämnden.

Om utredning redan pågår

Även om en anmälan är gjord, är det viktigt att en ny anmälan görs vid återkommande oro för samma barn/ungdom. Anmälaren är även skyldig att meddela om förhållandena förändras eller om tidigare lämnade uppgifter visar sig vara felaktiga.

En anmälan görs skriftligt till socialtjänsten i den stadsdelsförvaltning där barnet/ungdomen bor. Vid växelvis boende gäller den adress där barnet är folkbokfört. Socialtjänsten ansvarar för att barnets/ungdomens vårdnadshavare får ta del av innehållet i anmälan och får veta vem som står bakom den. Informationen bör innehålla en konkret beskrivning av vad som gjort att misstankar att barnet far illa har uppstått. Det är viktigt för den utredning som ska göras som ligger till grund för en bedömning av barnets situation och dess behov av skydd och stöd. Egna värderingar, eventuella förklaringar eller förslag på lösningar på problemet ska undvikas, då ansvaret för utredningen och eventuella åtgärder som vidtas ligger på socialtjänsten.

När socialtjänsten avslutar en utredning eller en insats för att vårdnadshavarna inte längre medverkar har socialtjänsten (efter lagändringen den 1 januari 2013) möjlighet att följa upp hur barnet har det. Detta kräver ett särskilt beslut (SoL 11 kap.

4 a,c §§) och förutsätter att det finns kvarstående oro för barnet/ungdomen men inte skäl för tvångsingripande. Uppföljningen får endast pågå under två månader, i direkt anslutning till utredningens avslutande. Vid en uppföljning enligt SoL 11 kap. 4a§ har socialtjänsten samma befogenheter som vid en utredning. Detta innebär att socialtjänsten kan kontakta skolan eller förskolan för att få information om barnets situation även om vårdnadshavaren inte vill det.

Vad händer efter en anmälan?

Återkoppling i form av en bekräftelse till den verksamhet som gjort anmälan om att anmälan har mottagits ska alltid göras. Denna bekräftelse ska dokumenteras, antingen i personakten eller i det dokument där skälen till att inte inleda utredning redovisas. Socialtjänsten har efter lagändringen den 1 januari 2013, möjlighet att på eget initiativ eller på begäran av den som gjort anmälan (gäller endast anmälningsskyldiga) berätta om anmälan har lett till att en utredning har inletts eller om en utredning inte har inletts. Socialtjänsten kan även berätta om en utredning redan pågår. Däremot råder sekretess om innehållet i utredningen, såvida inte vårdnadshavaren (och en ungdom över 15 år) lämnar samtycke till att sekretessen hävs.

Anmälningmöte

Sedan den 1 januari 2013 finns en särskild paragraf i socialtjänstlagen (14 kap. 1a § SoL) som säger att socialtjänsten bör erbjuda ett anmälningmöte för barnet, vårdnadshavaren och anmälaren om det är lämpligt utifrån barnets bästa. Rutiner för dessa möten ska framgå i de lokala samverkansöverenskommelserna. Tiden för att bestämma om en utredning ska inledas eller inte har angivits till 14 dagar i lagtexten. För att socialtjänsten ska kunna hålla denna tid är det därför av största vikt att den anmälande skolan, socialtjänsten och vårdnadshavarna kommer överens om en tid för anmälningmöte inom de 14 dagarna, i de fall ett anmälningmöte är lämpligt.

Lex Sarah

I SoL och LSS finns bestämmelser som reglerar vissa skyldigheter för anställda och de som bedriver verksamhet enligt dessa lagrum, när det gäller missförhållanden och påtaglig risk för missförhållanden i verksamheten. Skyldigheterna gäller både i kommunalt och yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet samt i verksamhet vid Statens institutionsstyrelse. Lex Sarah är en reguljär del av det systematiska kvalitetsarbetet som enligt 3 kap 3 § SoL och 6 § LSS ska bedrivas. Syftet med Lex Sarah är att verksamheten ska utvecklas och att missförhållanden ska förebyggas samt, om de ändå uppstår, rättas till (prop. 2009/10 131). Den enskilda ska få insatser av god kvalitet och skyddas från missförhållanden.

Det är viktigt att all personal inom verksamheter som berörs av Lex Sarah har kunskap om sina skyldigheter att rapportera missförhållanden och om det finns påtaglig risk för missförhållanden i verksamheten, till ansvarig nämnd. Personal ska också medverka till en god kvalitet på verksamheten. I yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet fullgörs rapporteringsskyldigheten till den som bedriver verksamheten. Ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande ska dokumenteras, utredas och avhjälpas eller undanröjas utan dröjsmål.

Ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande ska snarast anmälas till Socialstyrelsen. Anmälan ska göras av ansvarig nämnd, eller, i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet, av den som bedriver verksamheten. Den verksamhetsansvarige i enskild verksamhet är även skyldig att informera berörd nämnd om de missförhållanden som rapporterats och om anmälningar till Socialstyrelsen. Nämnden är ytterst ansvarig för att den enskildes insats är av god kvalitet och har att ta ställning till om den mottagna informationen får några konsekvenser för det ingångna individuella avtalet med verksamheten.

Stadsdelsförvaltningar

Telefonnummer till stadsdelsförvaltningarna. För att ta reda på vilken adress som hör till en viss stadsdel kan man också gå in på <http://planer.sbk.stockholm.se/SBKPlanTemplates/SBKPlanSearchBy.aspx?id=625>

Rinkeby-Kista	08-508 01 000
Spånga-Tensta	08-508 03 000
Hässelby-Vällingby	08-508 04 000
Bromma	08-508 06 000
Kungsholmen	08-508 08 000
Norrmalm	08-508 09 000
Östermalm	08-508 10 000
Södermalm	08-508 12 000
Enskede-Årsta-Vantör	08-508 14 000
Skarpnäck	08-508 15 000
Farsta	08-508 18 000
Älvsjö	08-508 21 000
Hägersten-Liljeholmen	08-508 22 000
Skärholmen	08-508 24 000
Socialjouren, hela dygnet	08-508 40 000

10. Samverkansrutiner mellan socialtjänsten och skolan när barn/ungdomar placeras eller får insatser i/utanför hemmet

När en utredning enligt SoL 11 kap 1 och 2 §§ pågår inom socialtjänsten och det börjar stå klart att den kan leda till förslag om en placering av barnet/ungdomen, behöver socialtjänsten, skolan, vårdnadshavare och andra samarbetsparter arbeta fram en gemensam plan för samordning av fortsatta insatser. Detta gäller oavsett huvudmannaskap i mottagande och avlämnande skola. Vid en tidsbegränsad placering är eleven som regel fortfarande folkbokförd i sitt hem i Stockholms stad och staden ansvarar för att eleven får den vård och utbildning hon/han har rätt till.

Konsultationsdokumentet (BBIC-formulär som används vid genomförandet av socialtjänstens utredning) ska alltid användas av socialtjänsten som underlag till utredningen om hur barnets skolsituation ser ut. Eftersom sekretess föreligger mellan skola (både gentemot den mottagande och avlämnande skolan) och socialtjänst måste utbildningsbehovet beskrivas för den mottagande skolan. Den avlämnande skolan ansvarar för detta.

Dokumentation om utbildning måste hållas åtskild från socialtjänstens dokumentation eftersom det råder olika sekretessregler kring utbildning och socialtjänst.

Den skola eleven lämnar behöver vid en placering av en elev för den nya skolan beskriva elevens utbildningsbehov/-situation genom att överlämna de dokument skolan har om eleven som till exempel individuell utvecklingsplan/studieplan eventuella extra anpassningar, eventuella utredningar/åtgärdsprogram. Dessa handlingar kan inte utan sekretessprövning överlämnas till mottagande skola. Skolan behöver också ta ställning till om elevhälsojournal eller dylikt behöver lämnas till den nya skolan, så att elevens hälsokontroller, eventuella vaccinationer etc. uppmärksammas. Observera att samtycke från vårdnadshavare och/eller elev kan behöva inhämtas i dessa fall beroende på sekretess. Mottagande skola rekviderar – efter samtycke – elevhälsojournalen.

Det är ur elevens synpunkt mycket betydelsefullt att skolgången inte bryts vid en placering. Detta gäller både grundskole- och gymnasieelever. Informationsöverföringen mellan skolorna

behöver därför ske snabbt oavsett om det är mellan kommunala eller fristående skolor. Lika viktig är informationsöverföringen mellan skolorna när eleven avslutar placeringen och återvänder till en ordinarie skola.

Hemkommunen har ett uppföljningsansvar när det gäller elevs rätt till utbildning. Under placeringstiden följer utbildningsförvaltningens avdelning för utveckling och samordning, enheten för vägledning och antagning, upp att den placerade eleven får sin skolgång/utbildning tillgodosedd.

Socialtjänsten i den kommun som beslutat om placeringen har ansvaret för att följa vården/behandlingen.

När ett barn ska återvända till hemmet/staden (gäller alla former av placeringar) behöver kontakt etableras i ett tidigt skede med den skola som barnets vårdnadshavare väljer. Utbildningsförvaltningen, avdelningen för utveckling och samordning, enheten för vägledning och antagning är vid behov behjälpliga med detta.

Samordnad individuell plan (SIP)

I socialtjänstlagen (2 kap.7§ SoL) liksom i hälso- och sjukvårdslagen (3f§ HSL) finns bestämmelser om att individuella planer ska upprättas för personer som behöver insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården om så behövs för att personen skall få sina behov tillgodosedda. Bestämmelserna omfattar även barn och ungdomar som har insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Syftet med planen är att säkerställa samarbetet mellan huvudmännen så att enskildas samlade behov av hälso- och sjukvård och socialtjänst tillgodoses. Samordnad individuell plan ska inte förväxlas med individuell plan enligt 10 § LSS (se sidan 44).

När barn och ungdomar ges insatser och åtgärder från flera olika huvudmän, inklusive skolan, kan det finnas behov av samordning och konkretisering i en samordnad individuell plan (SIP) för att underlätta för barnet/den unge och dennes familj. Av planen ska det framgå vilka åtgärder och insatser som den berörde är i behov av från olika myndigheter, vad som överenskommit, vem som har huvudansvaret och planerade datum för uppföljning. Planen ska upprättas om ansvariga inom stadsdelsförvaltningen eller landstinget bedömer att den behövs för att barnet/den unge ska få sina behov av stöd tillgodosedda. Planen förutsätter samtycke från barnet/den unge och dennes vårdnadshavare.

Sociala insatsgrupper (SIG)

Inom staden pågår sedan flera år ett utvecklingsarbete kring unga som riskerar att hamna i, eller befinner sig i, kriminella nätverk. Målet är att få till en långsiktighet och att arbetet ska bygga på evidensbaserad praktik. Inom samtliga stadsdelsområden finns så kallade sociala insatsgrupper. Sociala insatsgrupper innebär en strukturerad samverkansform på lokal nivå mellan socialtjänst, polis, skola och andra viktiga aktörer. Parterna ska tillsammans arbeta för att stödja den unge bland annat genom att samordna sina insatser och åtgärder i en gemensam handlingsplan. Handlingsplanen ska anpassas efter den enskildes individens behov.

Jourhem

En möjlig insats i akuta lägen är att placera barnet/ungdomen i ett jourhem. Jourhem är en familj som är utredd och godkänd för att ta emot barn för tillfälliga, kortvariga placeringar. Ett jourhem kan även vara hos en släkting eller annan närstående. I dessa fall krävs inte ett särskilt godkännande av hemmet. Vid en jourhemsplacering är barnet/ungdomen fortsatt folkbokförd i sitt hem och går kvar i sin vanliga skola. Om detta inte är möjligt behöver skolan, socialtjänsten, jourhemmet och vårdnadshavarna se till att barnet följer undervisningen i en annan kommunal eller fristående skola.

Utredningen fortsätter under vistelsen i jourhemmet och kan utmynna i ett beslut om att barnet ska flytta hem igen eller att barnet/ungdomen ska placeras stadigvarande i ett familjehem.

Vid jourhemsplaceringar (och andra placeringar under utredningstiden) är behovet av samverkan stort.

Placering i hem för vård eller boende (HVB)

Vid en placering i HVB är eleven fortsatt folkbokförd i Stockholm stad och utbildningsförvaltningen ersätter skolan för utbildningskostnaderna. Stadsdelsförvaltningen ersätter HVB för vård och boende.

När det gäller en elevs utbildning under en placering i HVB ska eleven gå i en kommunal eller fristående skola och skrivs in i denna skola. Vissa HVB har en egen av Skolinspektionen, godkänd fristående skola.

Eleven skrivs in i den kommunala eller fristående skolan.

Om eleven kommer att gå i en kommunal skola i annan kommun eller i en fristående skola kontaktas utbildningsförvaltningens avdelning för ekonomi och styrning, ekonomienheten (tel. 08-508 33 000) för beslut i ersättningsfrågan (interkommunal ersättning respektive ersättning för elev i fristående skola). Om en elev bedöms ha omfattande behov av särskilt stöd för att nå utbildningens mål kontaktas avdelningen för utveckling och samordning, uppföljningsenheten för beslut om eventuellt tilläggsbelopp (tel. 08-508 33 000).⁴

När elev, som fullgjort sin skolplikt, placeras i ett HVB behöver socialtjänsten i samverkan med HVB försäkra sig om att eleven har sökt och blivit antagen i gymnasieskola alternativt mottagen i gymnasiesärskola. Om eleven inte har en plats i gymnasie-/gymnasiesärskola ska föreståndare eller skolansvarig vid HVB kontakta utbildningsförvaltningens avdelning för utveckling och samordning, enheten för vägledning och antagning (tel. 08-508 33 000). För att ersättning ska ges för utbildning måste eleven ha valt och vara inskriven i gymnasieskolan/gymnasiesärskolan.

Familjehemsplacering

När en familjehemsplacering inleds, ändras eller upphör, ska barnets folkbokföring ändras, så att barnet är folkbokfört där han/hon bor. Det är viktigt att socialtjänsten bevakar att folkbokföringen sker enligt gällande regler. För att eleven ska få bästa möjliga skolgång behöver socialtjänsten etablera en kontakt mellan lämnande och mottagande skola, så att de kan utbyta kunskap och erfarenheter om barnets behov när det gäller till exempel skolgången.

För att säkerställa uppföljning av vården/behandlingen ska genomförandeplanen enligt BBIC användas.

När en elev ska återvända till hemmet och staden behöver kontakt etableras i ett tidigt skede med den skola som vårdnadshavaren väljer. Avdelningen för utveckling och samordning, enheten för vägledning och antagning, är vid behov behjälpliga med information om vilka skolor som finns.

Skola där behandlingsinsatser utförs

En form av öppenvård är skolgång kombinerad med behandling av barnet och familjen i privat/fristående regi (barnet/ungdomen bor hemma). Målgruppen för en skola med behandlingsinsatser är barn och ungdomar med en komplex problematik.

⁴ Se även utbildningsförvaltningens ”Rutiner vid SiS-placeringar”.

Varje fristående grundskola ska vara öppen för alla elever som har rätt till utbildning i grundskolan. Utbildningen får dock enligt Skollagen 10 kap. 35 § begränsas till att avse

- vissa årskurser
- elever som är i behov av särskilt stöd och
- vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för.

Vårdnadshavare som vill välja en fristående skola som ger barnet behandling måste först göra en ansökan om bistånd till stadsdelsförvaltningen för den del av verksamheten som avser behandling. Denna ansökan leder till en utredning av barnets behov av psykosocial behandling enligt socialtjänstlagen. En sådan insats beviljas eller avslås enligt SoL 4 kap. 1 §. Stadsdelsförvaltningarna har egna verksamheter som bedriver öppenvård för barn, ungdomar och familjer. Om dessa kan anses likvärdiga och tillgodose behovet av behandling kan stadsdelsförvaltningen avslå ansökan om behandling på den fristående skolan och istället erbjuda öppenvård i egen regi, lämpligen i samverkan med den skola barnet/ungdomen redan går i eller annan skola som vårdnadshavaren söker till.

Beslut om att ta emot eleven i skolan fattas av den fristående skolan.

Placeringar i särskilda ungdomshem (Statens institutionsstyrelse, SiS)

I skollagens 24 kapitel finns bestämmelser om vissa *särskilda utbildningsformer* och annan pedagogisk verksamhet som bedrivs i stället för utbildning inom skolväsendet.

Ett särskilt ungdomshem är ett hem med särskilda befogenheter och som drivs av Statens institutionsstyrelse, SiS. För att vara placerad på ett särskilt ungdomshem krävs att ungdomen är omhändertagen enligt 1 och 3 §§ lagen om vård av unga (LVU), det vill säga på grund av ungdomens eget beteende. Även ungdomar dömda till sluten ungdomsvård enligt LSU är placerade på SiS särskilda ungdomshem. Skolverksamheten inom SiS ingår som en del av vården och erbjuds på samtliga SiS institutioner.

Under vistelse i ett sådant hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (särskilt ungdomshem) ska skolpliktiga barn, som inte lämpligen kan fullgöra sin skolplikt på annat sätt, fullgöra den genom att delta i utbildning vid hemmet. (24 kap. 8 § skollagen). Från och med

2015-07-01 gäller alla relevanta bestämmelser i Skollagen även för skolverksamheten vid SiS ungdomshem. Nödvändiga avvikelser som följer av SiS övergripande uppdrag får göras. Avvikelserna får dock aldrig vara generella utan endast gälla för enskild elev utifrån dennes förutsättningar och behov. De får inte heller ha en längre varaktighet än nödvändigt. Lagändringen innebär att lagkraven på skolverksamheten vid SiS ungdomshem i de allra flesta avseenden överensstämmer med kraven inom skolväsendet, t ex vad gäller huvudmannens och rektors ansvar och befogenheter, vad gäller elevers rätt till utbildning med mera.

Den kommun där eleven är folkbokförd har skyldighet att bevaka att barnet faktiskt går i skolan. Om en elev vistas i ett särskilt ungdomshem svarar huvudmannen (SiS) för att utbildning anordnas, men folkbokföringskommunen måste förvissa sig om att eleven vistas i ett sådant hem och dessutom fullgör skolplikten.

Den elev som inte längre är skolpliktig och som inte lämpligen kan fullgöra skolgång på annat sätt ska genom huvudmannens försorg ges möjlighet att delta i utbildning som motsvarar sådan utbildning som erbjuds i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan. (24 kap. 9 § skollagen).

Utbildningen vid de särskilda ungdomshemmen anordnas av huvudmannen för hemmet. Skolinspektionen har tillsyn över utbildningen. Utbildningen ska för skolpliktiga elever, med nödvändiga avvikelser, motsvara utbildningen i grundskolan eller i förekommande fall grundsärskolan eller specialskolan. SiS ska bedriva särskoleundervisning om elevens hemkommun (det vill säga folkbokföringskommunen) har beslutat om inskrivning, det vill säga mottagande i särskolan.

Stockholms stad och SiS har tecknat samverkansavtal (bilaga 1) när det gäller rutiner för ungdomar som placeras i ett särskilt ungdomshem. Dessutom tecknas för varje ungdom en särskild överenskommelse där bland annat utbildningsbehovet framgår (bilaga 1).

Socialtjänsten ansvarar för att kontakt snarast etableras mellan det särskilda ungdomshemmet och den skola eleven senast gått i. Socialtjänsten bör redan vid, utredning om eventuell placering på särskilt ungdomshem involvera skolan så att kontakten mellan kommunens skola och ungdomshemmets skola kan etableras i nära anslutning till inskrivning. Om det är oklart i vilken grundskola eleven senast varit inskriven i kontaktas

utbildningsförvaltningens avdelning för utveckling och samordning, enheten för vägledning och antagning (tel. 08-508 33 000). SiS har vid utskrivning ansvar för att återkoppla elevens utbildningsresultat till den skola där eleven kommer att fortsätta sin utbildning.

När elev/ungdom som placerats har fullföljt sin skolplikt behöver socialtjänsten i samverkan med det särskilda ungdomshemmet försäkra sig om att eleven har sökt och blivit antagen i gymnasieskola alternativt mottagen i gymnasiesärskola. Om eleven inte har en plats i gymnasie-/gymnasiesärskola ska rektor vid ungdomshemmet kontakta utbildningsförvaltningens avdelning för utveckling och samordning, enheten för vägledning och antagning (tel. 08-508 33 000).

SiS/ungdomshemmet fakturerar respektive stadsdelsförvaltning för både vård och skola. Skolkostnaden särredovisas på fakturan från SiS. Stadsdelsförvaltningen internfakturerar i sin tur utbildningsförvaltningen/avdelningen för ekonomi och styrning/ekonomienheten. Fakturering ska ske minst en gång per termin (halvår).

Ovanstående gäller både ungdomar som placerats enligt LVU och för ungdomar dömda till vård enligt lagen om sluten ungdomsvård, LSU, utom avseende kostnader (se nedan).

En dom enligt LSU är en straffrättslig påföljd vilket inte medför några skolkostnader för kommunen. Vård enligt LSU bedrivs likväl som vård enligt LVU av SiS. Vård enligt LSU kan dock övergå till vård enligt LVU med fortsatt placering på ett särskilt ungdomshem. Vid en sådan övergång ska socialtjänsten informera utbildningsförvaltningens enhet för utveckling och samordning, ekonomienheten bland annat på grund av att skolkostnader uppstår.

Elev med skolgång inom SiS skrivs in i det särskilda ungdomshemmets skola.

Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS

Familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt 9 § p. 8 LSS är en insats som kan komma ifråga först om ett barn/en ungdom, trots stödinsatser i hemmet, inte kan bo kvar där till följd av funktionsnedsättning. Insatsen utgör ett komplement till föräldrahemmet. Innan familjehem eller barn-

och ungdomsboende enligt LSS aktualiseras prövas först alla möjligheter för att barnet genom insatser i hemmet ska kunna bo kvar hos föräldrarna. Om det inte är möjligt är familjehem den form som i första hand ska komma i fråga. I andra hand kan bostad med särskild service övervägas. Samma rutiner för samverkan mellan skola och socialtjänst vid familjehemsplacering enligt SoL gäller för insatsen familjehem och bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS.

Familjehem enligt LSS

Vid en familjehemsplacering enligt LSS folkbokförs barnet/ungdomen i kommunen där familjehemmet är beläget. Detta innebär att staden inte har något lagstadgat ansvar för barnets/ungdomens utbildning, då den kommun där eleven är folkbokförd har det fulla ansvaret för skolgången. Det är av största vikt att ett samarbete snarast etableras med barnets/ungdomens nya folkbokföringskommun så att barnets rätt till utbildning tillgodoses på bästa sätt. För att eleven ska få bästa möjliga skolgång behöver dock socialtjänsten stöd av den skola eleven lämnar inför placeringen i familjehem och ny skola.

I grunden har familjehem enligt LSS samma innebörd som i SoL och förbehålls barn och unga till och med avslutad gymnasie(sär)skola. I handläggarens beställning av familjehemsinsatsen anges mål och syfte med insatsen liksom barnets förutsättningar och behov. En genomförandeplan ska alltid upprättas för insatsen där man beskriver hur insatsen ska utformas konkret och vilka andra huvudmän och aktörer som barnet/ungdomen behöver ta kontakt med. Detta görs av kommunens handläggare i samråd med familjehemmet, vårdnadshavare och barnet/ungdomen själv.

Kommunen är också skyldig att erbjuda barnet och föräldrarna en individuell plan enligt LSS med beslutade och planerade åtgärder som även involverar andra huvudmän och aktörer. Om det finns behov av habilitering, hjälpmedel eller andra insatser och åtgärder där samordning krävs mellan olika huvudmän och aktörer är socialtjänsten och hälso- och sjukvården skyldiga att upprätta en samordnad individuell plan (SIP) enligt SoL och HSL efter samtycke från barnet/den unge och vårdnadshavare. Om det redan finns en individuell plan enligt LSS som samordnar insatser från olika huvudmän och aktörer kan denna ersätta den samordnade individuella planen (SIP) enligt SoL och HSL, om barnet/den unge och vårdnadshavare samtycker till detta, eller tvärtom.

Barn ska utifrån ålder, mognad och utveckling ges möjlighet att delta i planeringen av samordningen.

Bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS

Om ett barn/ungdom har så speciella behov så att det inte kan bo i föräldrahemmet och behöver omvårdnad av personal med speciell kompetens och specialanpassningar i boendet kan bostad med särskild service vara ett bättre alternativ än familjehem.

Utvecklingsstörning i kombination med dövblindhet eller autism är exempel på funktionsnedsättningar som kan medföra mycket speciella behov av stöd. Boendet ska utgöra en kompletterande varaktig uppväxtmiljö och vara utformat så att det ger goda möjligheter att behålla en bra kontakt med föräldrar, vårdnadshavare och syskon.

Om en familjehemsinsats enligt LSS avbryts och ersätts med insatsen bostad med särskild service enligt LSS bör barnet/ungdomen åter folkbokföras hos vårdnadshavarna för att inte vara fortsatt folkbokförd i "fel" kommun, när det gäller betalningsansvaret för skolgången.

Inför en återgång till hemmet och staden behöver kontakt etableras i ett tidigt skede med den skola som barnets vårdnadshavare väljer eller med utbildningsförvaltningen, avdelning för utveckling och samordning, enheten för vägledning och antagning (tel. 08-508 33 000).

Bostad med särskild service enligt LSS för barn och ungdomar omfattas av stadens valfrihetssystem enligt lagen om valfrihet (LOV) med länet som geografisk gräns.

Skolgång vid boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS

Om en vårdnadshavare ansöker om familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdom enligt LSS 9 § p. 8 (barnboende) eller en skolplacering som innebär att barnet inte kan bo kvar hemma, är samverkan mellan skola och socialtjänst en nödvändighet.

Rätten till insatsen bostad med särskild service enligt LSS 9 § p. 8 prövas av stadsdelsförvaltningen. Det är viktigt att skolgång och boende planeras samtidigt och i samverkan mellan skola och stadsdelsförvaltning och att det råder tydlighet i ersättningsfrågorna för såväl skola som stadsdelsförvaltning.

Om barnet redan bor i ett barnboende och ska byta skola är det viktigt att personalen i boendet underrättas om denna process. Detsamma gäller den omvända situationen; om barnet ska byta boende, så måste skolan få information om detta. Kommunikationen mellan skola och barnboende måste ske utifrån gällande sekretesslagstiftning. Genom att inhämta samtycke från vårdnadshavare och i förekommande fall barn hävs sekretessen mellan skola och boende.

Det är viktigt att socialtjänsten bevakar att folkbokföringen sker enligt gällande regler.

När ett barn/ungdom ska återvända till hemmet och staden behöver kontakt etableras i ett tidigt skede med den skola som barnets vårdnadshavare väljer. Om ungdomen ska gå i gymnasieskolan/gymnasiesärskolan etableras samarbete med utbildningsförvaltningen, avdelningen för utveckling och samordning, enheten för vägledning och antagning.

11. Barns skolsituation under vistelse i skyddat boende

När någon blir utsatt för våld av någon närstående har denne enligt socialtjänstlagen rätt till bistånd. Om skyddsbehovet är stort kan till exempel bistånd i form av skyddat boende bli aktuellt för en förälder med medföljande barn. Denna insats är ett bistånd till den förälder som utsatts för våld. Föräldern kan välja att ta med sig sina barn till boendet, men det är inte att betrakta som en placering av barnet/barnen.

Socialtjänsten har en skyldighet att bistå föräldern som utsatts för våld och även barnen med de insatser som krävs. Socialtjänsten ska enligt stadens riktlinjer inleda en utredning av barnen, men kan avvakta något med det då detta innebär att den andra vårdnadshavaren måste informeras.

Det finns idag ett flertal skyddade boenden i Stockholms stad som tar emot kvinnor och deras barn från Stockholm och från andra kommuner. Vistelsetiden på institutionen varierar, men avsikten är att den ska vara så kortvarig som möjligt.

Det finns flera olika driftsformer av skyddade boenden men det saknar betydelse när det gäller skolgång för barnen. Vid en akut vistelse på ett skyddat boende är det föräldrarnas uppgift att informera barnens skola/förskola om att barnen vistas där, men det kan ibland finnas behov av stöd från boendet med detta. Skolan bör av säkerhetsskäl inte veta var det skyddade boendet är beläget för att inte riskera att avslöja barnets vistelseadress. För att säkra barnets rätt till skolgång krävs en skyddsbedömning som görs i samråd med ansvarig socialsekreterare, boendet och den förälder som utsatts för våld. Skolgången bestäms enligt nedanstående.

Barnets skolgång

- Om det är möjligt, och med hänsyn till barnets/föräldrarnas skyddsbehov, går eleven kvar i sin ordinarie skola under tiden på det skyddade boendet.
- När det inte är möjligt att gå kvar i den ordinarie skolan ska elev i grundskolan och grundsärskolan erbjudas att delta i undervisning vid en skola i närheten av det skyddade boendet.

Anvisningar för när eleven tas emot i en skola i närheten av boendet

Föräldern meddelar elevens ordinarie skola att eleven finns tillsammans med denne på skyddat boende.

Det skyddade boendet meddelar den skola som har skolpliktsansvar för den adress där det skyddade boendet är beläget att det finns ett barn på boendet som behöver en skolplacering. Denna skola ansvarar för att barnet får en skolplacering i närheten av det skyddade boendet.

Eleven skrivs in i den nya skolan. Eleven kan skrivas in även om enbart den ena av två vårdnadshavare skriver under ansökan. Elevens rätt till undervisning är viktigare än att båda föräldrarna skriver under i de fall där barnets skyddsbehov måste beaktas.

I rektors planering för mottagande av elev från skyddat boende är utgångspunkten att alla lösningar måste anpassas efter hotbild, elevens situation, ålder och behov av självständighet och andra omständigheter.

Avlämnande och mottagande skola måste samarbeta för att överlämnandet ska bli så bra som möjligt för eleven.

När elevens vistelse på skyddat boende avslutas ska eleven kunna återvända till den "ordinarie skolan" (kommunal eller fristående) om elevens och familjens situation i övrigt gör det möjligt. Behöver en annan skola väljas kan utbildningsförvaltningen, tillhandahållaravdelningen, enheten för vägledning och antagning vara behjälplig.

Elev som inte kan gå i skola utanför det skyddade boendet

När det inte är möjligt för en elev som vistas på ett skyddat boende att varken gå kvar i sin ordinarie skola eller gå i en skola i närheten av boendet behöver elevens skolsituation lösas på annat sätt. Rektor vid den skola där eleven gått behöver då besluta om anpassad studiegång (skollagen 3 kap. 12 §) förlagd till det skyddade boendet. I beslutet får inte namn och adress till det skyddade boendet röjas.

En av Stockholms stads kommunala grundskolor har i uppdrag att ansvara för samordning och genomförande av undervisning av elever på bland annat skyddade boenden belägna inom staden. För uppdraget finns särskilt anställd personal.

Elevens ordinarie skola och den av Stockholms stad utsedda grundskola som har uppdraget för undervisningen måste samarbeta för att skolsituationen ska bli så bra som möjligt för eleven. I uppdraget att genomföra undervisning av elever boende på skyddat boende är utgångspunkten att alla lösningar måste anpassas efter hotbild, elevens situation, ålder och andra omständigheter.

12. Det kommunala aktivitetsansvaret

Lagstiftning

Det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar mellan 16 och 20 år och som inte går i gymnasieskolan definieras i skollagen och socialtjänstlagen.

Skollagen

I skollagen (29 kap. 9 §) finns bestämmelser om att en hemkommun är skyldig att hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som fullgjort sin skolplikt men som inte fyllt 20 år är sysselsatta i syfte att erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder. Skyldigheten omfattar inte de ungdomar som genomför eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola, nationella eller specialutformade program i gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att kommunen ska kunna genomföra sin skyldighet.

I skollagen finns en bestämmelse (15 kap. 15 §) om att när en elev börjar eller slutar vid en gymnasieskola med en annan huvudman än hemkommunen, ska huvudmannen snarast meddela detta till elevens hemkommun. Från och med den 1 januari 2015 är huvudmannen för gymnasieskolor skyldig att anmäla elever under 20 år med frånvaro i betydande utsträckning till elevens hemkommun.

Socialtjänstlagen

I 3 kap. 1 § SoL formuleras socialtjänstens uppgifter. Till dessa hör bl.a. att ”genom uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningar för goda levnadsförhållanden”. Enligt 3 kap. 4 § Sol ska socialnämnden i sin uppsökande verksamhet ”när det är lämpligt ... samverka med andra samhällsorgan och med organisationer och föreningar”. I 5 kap. SoL finns särskilda bestämmelser kring olika målgrupper. I 5 kapitlets 1 § anges allmänna och målinriktade bestämmelser avseende omsorger om barn och ungdom. Socialnämnden ska bl.a. ”verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden” och ”med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och unga som har visat tecken till en ogynnsam utveckling”.

I 5 kap 7 § formuleras vidare att socialnämnden ska verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter

betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Här avses också barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Lagen om stöd och service till vissa funktions-hindrade (LSS)

I 15 § LSS beskrivs att till kommunens uppgifter hör bland annat att fortlöpande följa upp vilka som omfattas av lagen och vilka deras behov av stöd och service är. Kommunen ska vidare verka för att personer som omfattas av LSS får sina behov tillgodosedda och att de får tillgång till arbete eller studier. När en insats enligt LSS beviljas är kommunen skyldig att erbjuda den enskilde en individuell plan enligt LSS 10§ och verka för att dessa insatser samordnas. Den enskilde kan när som helst begära att en individuell plan upprättas. Sådana planer ska omprövas fortlöpande och minst en gång om året. Barn ska utifrån ålder, mognad och utveckling ges möjlighet att delta i planeringen av samordningen.

Roll- och ansvarsfördelning

Arbetsmarknadsförvaltningen

I budget för 2011 gavs arbetsmarknadsförvaltningen ansvaret för det dåvarande kommunala uppföljningsansvaret samt för samordning av arbete mellan berörda nämnder.

Nämnden beslutade i juni 2011 att bedriva uppsökande insatser lokalt utifrån varje jobbtorg. Jobbtorgen ska här samverka med stadsdelsförvaltningar, det lokala föreningslivet, skolslussen och lokala arbetsförmedlingar för att försöka nå de ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret. Jobbtorgen ska också erbjuda öppen verksamhet dit ungdomarna själva kan söka sig för att träffa en coach eller en studie- och yrkesvägledare för information, stöd och rådgivning. Ungdomarna ska också via jobbtorgen kunna få stöd att komma vidare till studier genom, ut i arbete, praktik eller annan lämplig insats.

Utbildningsförvaltningen

Utbildningsförvaltningen, skolslussen, ska erbjuda alla ungdomar mellan 16 och 19 år och adekvat utbildning samt informera jobbtorgen om de ungdomar som önskar annan sysselsättning än studier. För utbildningsförvaltningen innebär detta:

- ansvar för att de ungdomar som önskar studier kontaktas och erbjuds adekvat utbildning
- ansvar för att flexibla utbildningslösningar och nya utbildningsplatser skapas samt
- informationsansvar gentemot jobbtorgen kring de ungdomar som inte kan motiveras till de utbildningsinsatser som förvaltningen erbjuder

Inom utbildningsförvaltningen är det skolslussen som har detta uppdrag.

Skolslussens verksamhet syftar till att identifiera målgruppen samt kontakta dessa ungdomar brevlades och per telefon och erbjuda dem vägledning för att därigenom finna lämpliga utbildningsalternativ. Målgruppen omfattar alla de ungdomar mellan 16 och 19 år som är folkbokförda i kommunen och som varken befinner sig i utbildning eller arbete.

I de brev med svarsalternativ som kontinuerligt går ut under året har ungdomarna möjlighet att i sina svar välja utbildnings- eller arbetsinsatser.

13. Korttidstillsyn för skolungdom över tolv år och korttidsvistelse enligt LSS

Korttidstillsyn för ungdomar över 12 år

Riktlinjer för insatserna korttidstillsyn för skolungdom över tolv år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov enligt LSS 9 § 7 och korttidsvistelse enligt LSS 9 § 6 finns i riktlinjerna "Handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning".

Skolan ska erbjuda skolbarnomsorg till och med vårterminen (t.o.m. den 30 juni) det år då barnet fyller 13 år. Barn som omfattas av LSS och som därefter behöver fortsatt tillsyn och omvårdnad har rätt till insatsen korttidstillsyn för skolungdom över tolv år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov enligt LSS, om inte behovet tillgodoses på annat sätt. Anslutningen till skoldagen kan vara både på morgonen och på eftermiddagen. I staden tillämpas regeln att korttidstillsyn kan beviljas från och med den 1 juli det år barnet fyller 13 år.

Korttidsvistelse

Vissa barn som omfattas av LSS är beviljade korttidsvistelse något eller några dygn per månad.

I vissa fall åker barnet/ungdomen direkt från skolan till korttidshemmet, och från korttidshemmet till skolan på morgonen. Då är det viktigt att beakta att vissa funktionsnedsättningar innebär extra stora behov av struktur och att samma rutiner gäller oavsett om barnet/ungdomen är i skolan, hemma, på korttidstillsyn eller på korttidsvistelse. Personal i de olika verksamheterna måste samverka, i samråd med vårdnadshavare, för att göra vardagen så bra som möjligt för barnet/ungdomen. Samtycke från vårdnadshavare krävs för att bryta sekretessen mellan de olika verksamheterna.

Skolskjuts

Bestämmelser om skolskjuts är beslutade av kommunfullmäktige och återfinns liksom färdtjänsttavtalet på:

<http://www.stockholm.se/ForskolaSkola/Forskoleklass/>

<http://www.stockholm.se/ForskolaSkola/Grundskola/Resor-till-och-fran-skolan1/>)

<http://www.stockholm.se/ForskolaSkola/Gymnasium/Resor-till-och-fran-skolan11/>

Färdtjänstavgiften finns också på
<http://ksl.se/svenska/vara-uppdrag/fardtjanst.html>

Riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS och bistånd
enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med
funktionsnedsättning

<http://sot.intranat.stockholm.se/upload/Socialtjänstförvaltningen/Dokument/l%20min%20yrkesroll/Verksamhetsområden/Stöd%20och%20omsorg/Individ%20och%20familj/Riktlinjer/Funktionsnedsättning/Riktlinjer%20för%20handläggning%20av%20insatser%20enligt%20LSS%20och%20bistånd%20enligt%20SoL%20till%20barn%20ungdomar%20och%20vuxna%20med%20funktionsnedsättning.pdf>

14. Övergång från gymnasiesärskola eller gymnasieskola till arbete, daglig verksamhet eller annan sysselsättning

Dessa rutiner är ett komplement till stadens riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS och SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning och till riktlinjer för skolans område. Rutinerna ska också ses som en väg att verka för genomförande av funktionshinderspolitiken år 2011-2016: En samhällsgemenskap som grund, ett samhälle som utformas så att människor i alla åldrar med funktionsnedsättning blir fullt delaktiga i samhället och jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning. Arbetet inriktas bland annat på att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning och att skapa förutsättningar för självständighet och självbestämmande. Inriktningsmålet i strategin är att sysselsättningsgraden ska öka för personer som har funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Övergång från gymnasiesärskola eller gymnasieskola till arbete eller studier

För elever med funktionsnedsättning som går i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan ska inriktningen i första hand vara att komma ut i arbetslivet efter avslutad skolgång. En del av dessa elever behöver stöd till arbete eller fortsatta studier och därför är det viktigt att skolan har en etablerad kontakt med Arbetsförmedlingen Stockholm Unga Funktionshindrade. Skolan ska i samråd med varje enskild elev och eventuell företrädare ha etablerat kontakt med Arbetsförmedlingen när skolgången avslutas. Arbetsförmedlingen har ett eget ansvar för att genom uppsökande verksamhet fånga upp dessa elever, men behöver skolans hjälp med att hitta dem.

Om elever har behov av stöd från socialtjänsten till följd av funktionsnedsättning ska eleven och eventuell företrädare kontakta beställarenheten för stöd och service till personer med funktionsnedsättning i den stadsdelsförvaltning där eleven är folkbokförd. Skolan kan vara behjälplig med att hänvisa dit och vid behov ge kontaktuppgifter. Beställarenheten ska i sin tur uppmärksamma om den unge har andra behov av stöd från socialtjänsten, till exempel från individ- och familjeomsorgen, från enheten för ekonomiskt bistånd (försörjningsstöd) eller om

den unge har behov av insatser från andra huvudmän eller myndigheter.

Varje år under höstterminen ska rektor vid kommunal eller fristående gymnasieskola och gymnasiesärskola informera respektive stadsdelsförvaltnings beställarenhetschef hur många elever som på sikt är aktuella för respektive stadsdelsförvaltning, vilka behov de har och vilka program och inriktningar man har på skolan. Eftersom det handlar om övergripande information ska inga namn eller personnummer anges.

Beställarchefen ansvarar för att informera sina handläggare.

Om Arbetsförmedlingen bedömer att den enskildes funktionsnedsättning innebär att han eller hon saknar förutsättningar för arbete, kan det vara aktuellt för den enskilde att ansöka om daglig verksamhet eller sysselsättning.

Rutiner och handläggning om den enskilde är i behov av stöd från socialtjänsten

- a) Ett år innan en elev avslutar gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning bör eleven och eventuell företrädare, ta en första kontakt med handläggare i den stadsdelsförvaltning där eleven är folkbokförd. Eleven får bland annat information om hur man ansöker om daglig verksamhet, boende och andra insatser som kan vara aktuella.
- b) Då alla personer med funktionsnedsättning ska ges möjlighet att pröva sina möjligheter att få ett arbete, är det viktigt att elevens möjligheter till detta har övervägts. Om det är uppenbart av medicinska eller andra skäl att det inte är möjligt för eleven att klara ett arbete ska detta dokumenteras. Denna dokumentation ska biståndshandläggaren kunna få del av efter samtycke med eleven i diskussionen om daglig verksamhet.
- c) En handlingsplan görs upp som bland annat innehåller planering för praktik inom daglig verksamhet i de fall det är aktuellt. Skolan är ansvarig för att handlingsplanen initieras.
- d) Ansvaret för att anordna praktikplatser som förberedelse för daglig verksamhet åligger skolan i samråd med handläggaren vid aktuell stadsdelsförvaltning. Senast under den sista höstterminen i skolan bör praktik som förberedelse för daglig verksamhet påbörjas.

- e) Ungefär tre månader innan planerad start i daglig verksamhet ska eleven ansöka om insatsen daglig verksamhet enligt LSS hos handläggaren om han eller hon önskar denna insats. Till ansökan ska dokumentation bifogas som styrker Arbetsförmedlingens bedömning att det inte är aktuellt för en elev på grund av dennes funktionsnedsättning att söka arbete. Denna dokumentation är en del av beslutsgrunden för insatsen daglig verksamhet.
- f) Om eleven beviljas insatsen daglig verksamhet väljer han eller hon tillsammans med eventuell företrädare en verksamhet, som ingår i stadens valfrihetssystem. Därefter kommer eleven och företrädaren överens med sin handläggare och ansvarig person på den dagliga verksamheten om ett datum efter skolans avslut då eleven kan börja i den dagliga verksamheten.

15. Asylsökande nyanlända barn och ungdomar

Ensamkommande flyktingbarn

Instabilitet i världen medför att många människor befinner sig på flykt. Många barn lämnar sitt hemland tillsammans med någon anhörig, men ett stort antal barn och ungdomar reser helt ensamma.

De flesta barn och ungdomar som kommer ensamma till Sverige söker asyl för att undkomma förföljelse. Övervägande delen har föräldrar och syskon kvar i hemlandet eller något grannland, men flera har förlorat en av eller båda sina föräldrar. Av de som reser ensamma möts några upp av en anhörig som redan bor i ankomstlandet.

Många av de asylsökande barnen och ungdomarna som rest ensamma till Sverige har med stor sannolikhet varit i kontakt med människosmugglare och tvingats utstå omfattande traumatiska upplevelser.

Artikel 22 i *FN:s konvention om barnets rättigheter* handlar om barn som är flyktingar.

Länderna som har skrivit under konventionen lovar att ge ensamma barn som kommer till landet skydd och hjälp. Det gäller både barn som kommer ensamma och barn som kommer med sina föräldrar. Ett ensamt barn ska få hjälp att hitta sina föräldrar. Om man inte kan hitta föräldrarna eller andra släktingar ska barnet få samma skydd och hjälp som andra barn får när de inte kan bo hos sina föräldrar.

Socialtjänsten

Så snart som möjligt efter barnets ankomst till Sverige ska Migrationsverket anvisa barnet/ungdomen till en kommun som ansvarar för boende och omsorg under den tid ansökan om asyl prövas och även tiden därefter för de barn/ungdomar som beviljas uppehållstillstånd.

När barnet/ungdomen har anvisats till Stockholms stad och en stadsdelsnämnd har fått ansvaret, inleds en utredning av barnets sociala situation och behov enligt 11 kap. 1 § SoL och beslut fattas om ett lämpligt boende för barnet/ungdomen.

Ställföreträdande vårdnadshavare

Enligt lag (2005:429) om god man för ensamkommande barn, ska utan dröjsmål en god man förordnas för alla ensamkommande barn

och ungdomar under 18 år som vistas i landet och saknar vårdnadshavare eller annan ställföreträdare.

Den gode mannen ska, i vårdnadshavarens ställe, ansvara för barnets personliga förhållanden och sköta barnets angelägenheter. Den gode mannen ska bl.a. hjälpa barnet med ansökan om uppehållstillstånd och i kontakter med myndigheter, inklusive skola och socialtjänst.

Om barnet/ungdomen beviljas uppehållstillstånd i Sverige, antingen permanent eller tidsbegränsat, ska en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare utses, om inte särskilda skäl talar emot det.

Skola

Skolverkets definition av nyanländ i de allmänna råden för utbildning av nyanlända lyder: "Elever som inte har svenska som modersmål och inte heller behärskar det svenska språket och som anländer nära skolstarten eller under sin skoltid i grundskolan, gymnasieskolan eller motsvarande skolformer".

Skolplikt gäller för elever som har uppehållstillstånd.

Grundskola

Rutin för mottagandet av en nyanländ elev i grundskolan är att elevens vårdnadshavare, gode man eller annan ansvarig handläggare inom socialtjänsten i Stockholm söker upp den skola som ligger närmast elevens vistelseadress. Denna skola ansvarar för att eleven skyndsamt får placering vid en skola i nära anslutning till hemmet. Ett mottagandesamtal med eleven och vårdnadshavare ska ske så snart som möjligt. Vid detta samtal påbörjas kartläggning av elevens tidigare skolbakgrund, och skolan informerar vårdnadshavare om bl.a. om den svenska skolans värdegrund, mål och arbetssätt.

Mottagningssamtalet och påbörjandet av kunskapskartläggning sker vid START Stockholms mottagningsenhet, eller på elevens skola fram tills att START Stockholm är fullt utbyggd.

Inom femton skoldagar från det att en nyanländ elev för första gången har tagits emot inom skolväsendet i någon av skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan ska det göras en bedömning av elevens kunskaper. Resultatet av bedömningen ska ingå i underlaget för beslut om placering i årskurs och undervisningsgrupp samt för hur undervisningen ska planeras och hur tiden ska fördelas mellan ämnena. Bedömningen ska även utgöra underlag för rektors beslut om elevens behov av särskilt stöd bör utredas.

Gymnasieskola

Ungdomar som nyligen har anlänt till Sverige erbjuds att gå språkintröduktion som är en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilket ger förutsättningar att snart gå vidare till andra intröduktionsprogram, nationella program inom gymnasieskolan, vuxenutbildning, folkhögskola eller arbetsliv. De elever som tas emot på språkintröduktion har mycket olika bakgrund. En kartläggning avseende tidigare utbildning och kunskaper har avgörande betydelse för den individuella studieplanen och bör därför genomföras under det första läsåret. Under utbildningen läser eleven svenska som andraspråk enligt grundskolans kursplan. Vidare erbjuds de grundskoleämnen och i vissa fall gymnasiekurser som leder mot den enskilde elevens mål med utbildningen efter avslutad språkintröduktion. Praktik kan erbjudas eleverna som ett stöd i språkinläringen liksom andra insatser som är gynnsamma för lärandet. Eleverna ska ges information och vägledning om det svenska samhället, fortsatt utbildning och arbetsmarknad.

Nyanlända gymnasieungdomar erbjuds att påbörja sin utbildning vid SPRINT-gymnasiet fram till slutet av april. Elever som kommer mycket sent under vårterminen kan få påbörja sin utbildning med sommarskola på Blackebergs gymnasium eller Ross Tensta gymnasium. Efter en studietid om högst ett läsår på SPRINT-gymnasiet fortsätter de flesta elever till språkintröduktion vid andra gymnasieskolor. Nyanlända elever över 16 år läser högst ett läsår vid SPRINT-gymnasiet. Därefter övergår flertalet av dessa till språkintröduktion vid andra gymnasieskolor. För elever som är analfabeter eller har särskilda skäl kan studietiden vid SPRINT-gymnasiet utsträckas till två år. Rektor på SPRINT-gymnasiet beslutar om eventuell förlängning av tiden där, främst utifrån en bedömning av elevens språkliga nivå.

För att så snabbt som möjligt lotsa eleven vidare i utbildningssystemet krävs en stor flexibilitet inom varje skola samt ett bra samarbete mellan de skolor i staden som anordnar språkintröduktion. En god samverkan mellan olika skolformer och med aktörer utanför skolan är av stor betydelse.

Speciella insatser sätts in utifrån de enskilda elevernas behov i fråga om kunskaper, motivation, sociala situation och tidigare upplevelser. En del av de nyanlända eleverna har varit på flykt under lång tid och kan ha varit utsatta för traumatiska händelser. Vissa lever under osäkra och svåra omständigheter i Sverige. Det är viktigt att skolan har beredskap för att uppmärksamma och möta dessa elever. Elevhälsoteamet tillsammans med övrig personal fyller en viktig funktion för dem.

I kontakten med elev och vårdnadshavare ska tolk eller annan tvåspråkig personal, till exempel modersmåls lärare, medverka när det behövs. Den enskilde eleven ska få studiehandledning på och/eller undervisning i modersmålet utifrån sitt behov.

Hälso- och sjukvård

Alla asylsökande barn och ungdomar har rätt till hälso- och sjukvård inklusive barnpsykiatrisk vård och tandvård på samma villkor som övriga barn som vistas i Sverige. Efter fyllda 18 år har ungdomen, om han eller hon fortfarande är asylsökande, enbart rätt till omedelbar vård och vård som inte kan anstå. Migrationsverket ska erbjuda alla ensamkommande barn och ungdomar som kommer till Sverige en kostnadsfri hälsoundersökning.

Landstingens skyldigheter att erbjuda hälso- och sjukvård samt tandvård åt asylsökande regleras i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. samt i förordningen (2008:347) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. Staten lämnar genom Migrationsverket ersättning till landstingen för deras skyldigheter. Både allmän hälsoundersökning, inklusive hälsosamtal och mer kostnadskrävande vård, innefattas i skyldigheterna. Information om vilka vårdcentraler som har ovanstående uppdrag finns på landstingets vårdguide (www.vardguiden.se under rubriken " hitta vård" och sökord " vårdcentral för asylsökande").

Elevhälsa

Asylsökande nyanlända elever har samma rätt till elevhälsans insatser som andra elever. Den medicinska insatsen omfattar det allmänna vaccinationsprogrammet, hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller samt undersökning av syn och hörsel och andra begränsade hälsokontroller, enligt skollagens bestämmelser, 2 kap. 27-28 §§.

Vem ansvarar för utbildningen inklusive kostnaderna

Det är den kommun som barnet vistas i som ansvarar för att barnet får utbildning i förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, fritidshem och annan pedagogisk omsorg. Asylsökande elever (elever som inte har de fyra sista siffrorna för att de inte är folkbokförd) har rätt till utbildning men de har inte skolplikt.

Rätten till utbildning i gymnasieskola eller gymnasiesärskola gäller endast om den påbörjas innan barnet fyllt 18 år.

Rätten till utbildning gäller även om ett beslut om avvisning eller utvisning har meddelats. Det gäller fram till dess att barnet eller ungdomen lämnar landet.

Migrationsverket ger statsbidrag till kommunen för delar av utbildningskostnaderna under asylprövningstiden genom att ansvarig nämnd återsöker enligt förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. Det är den kommun där barnet vistas som ansvarar för att barnet erbjuds utbildning och alltså också den kommun som återansöker om kostnaderna.

Bilaga 1

Samverkansavtal - Statens institutionsstyrelse (SIS) och Stockholms stad

Detta samverkansavtal syftar till att etablera och utveckla den samverkan som blir nödvändig då socialnämnden i en kommun ansöker om vård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), socialförsärlagen (2001:453) (SoL) eller vårdverksamhet av dom enligt lagen (1998:603) om stulen ungdomsvård (LSU). Skolverket skriver kring samverkansskyldigheten kring placerade barns skolgång:

Myndigheternas skyldighet att samverka

All[a] (vår kurs.) skolor är skyldiga att samverka enligt 29 kap. 13 § skollagen. Skyldigheten gäller både huvudmannen för skolverksamheten och den som är anställd i verksamheten.

Myndigheter har en allmän skyldighet att samverka enligt 6 § förvaltningslagen. Varje myndighet ska lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten.

Socialtjänsten, skolan och hälso- och sjukvården är skyldiga att samverka kring barn som far illa eller riskerar att fara illa enligt 5 kap. 1 § a SoL, 29 kap. 13 § skollagen, 2 § hälso- och sjukvårdslagen och 6 kap. 5 § polislagen. Socialnämnden ansvarar i första hand för att samverkan kommer till stånd.

Enligt samverkanslagstiftningen kring barn som far illa, ska myndigheterna även samverka med samhällsorgan, organisationsnätverk och andra som berörs. Det kan exempelvis handla om frilids- och kultursektorn, ideella organisationsnätverk samt andra offentliga och privata företrädare för olika samhällsintressen.

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/miljo-och-hels/samverkan-kring-barn-som-far-illa/samverkan-1.205245>, hämtat 2013-11-02

Bakgrund

Barn och ungdomar som vårdas enligt LVU, SoL, eller som får sin dom enligt LSU verkställda hos SIS, har som huvudregel sin utbildning på ungdomshemmet. Ett utvecklingsområde i arbetet med barn i samhällsvård är att i högre grad involvera den ordinarie skolan i utformningen av elevens utbildning. Samverkansavtalet bygger därför på erfarenheten att hemskolan sällan blir involverad i samverkan kring utbildningen för eleven då placering sker. Syftet med en utveckling på området är att åstadkomma en obruten skolgång hos eleven vilken kan öka elevens skolfrånvaro.

Statens institutionsstyrelse

Besök Drottninggatan 29 Telefon 08 453 40 00 E-post registrator@statinst.se Org.nr 202100-4508
 Post Box 10303 Fax 08 453 40 00 Internet www.statinst.se

Statens institutionsstyrelse

2 (6)

I arbetet med placerade barns skolgång poängteras ofta skolan som framgångsfaktor. Företrädare för forskningsvärlden framhåller ofta att frånvaron av skolmisslyckande utgör en skyddsfaktor.¹ En obruten skolgång gynnar därmed elevens skolfrankning, elevidentitet och kunskapsutveckling. Skoluppdraget under samhällsvården kan i så fall bidra till att stärka den kanske främsta skyddsfaktorn för en fungerande livsföring och samtidigt reducera riskfaktorn för det omvända. Samverkan på detta område kan därför ses som en angelägen och prioriterad uppgift som på en och samma gång kan vara en avgörande faktor för placerade barn och ungdomars skolframgång.

Samverkan

Genom samverkan mellan hemkommunen och SIS ungdomshem uttrycks ambitionen att skapa samsyn, förutsättningar och rutiner som kan bidra till en obruten skolgång, dvs. en utbildning som förblir sammanhållen trots att eleven blir placerad på institution. Det yttersta syftet med den obrutna skolgången är en frankning i skolan som stärker ungdomens skolidentitet och som bidrar till elevens kunskapsutveckling.

Avtalet definierar ett arbetsätt för samverkan i form av beskrivna rutiner, ansvar och gemensamma dokument. Socialtjänsten ges ett huvudansvar i fråga om att involvera hemskolan och/eller utbildningsförvaltningen.² I fråga om de rutiner som gäller före inskrivning så är dessa framtagna utifrån Socialstyrelsens och Skolverkets vägledning "Placerade barns skolgång och hälsa – ett gemensamt ansvar" samt genom dialoger med såväl företrädare för Skolverket och Socialstyrelsen som företrädare i de större placeringskommunerna.

Överenskommelser i samverkan

Under denna rubrik definieras de delar som utgör samverkansmodellen. Genom avtalets undertecknande förblinder sig parterna att arbeta utifrån delarna i modellen.

För att möjliggöra samverkan utser undertecknarna av samverksavtalet – eller den undertecknaren utser – samordnande funktioner på stadens stadsdelsförvaltningar, utbildningsförvaltningen samt på SIS ungdomshem.

¹ Se t.ex. Tideman B, Vinnerberg B, Hultzo K & Isaksson Å A (2011) Improving foster children's school achievements: Promising results from a Swedish intensive study. *Adoption & Fostering*, 35, 44-56.

² Se också Socialstyrelsen, "Stärkt skydd för placerade barn och unga",

<https://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2013/januari/statistiskskyddforplaceradestamnshemma>

Studie- och yrkesvägledare (SYV) och elevhälsa är en framgångsfaktor vid utskrivning och då eleven återvänder till hemkommunen. I Stockholm finns ingen central elevhälsa eller SYV, utan det är elevhälsan på den skola som elev lämnar som ska involveras. Om eleven inte är inskriven i någon skola kontaktas Skolslussen.

Avtalstecknare, kontaktfunktioner och understödjande parter kommer i modellen att sammanställas i ett kontaktregister. Kontaktregistret kommer att administreras av SIS Verksamhetskontor som kommer att etablera rutiner för att uppdatera registret.

För specialpedagogiska frågor som rör elevers utbildning kan skola såväl i kommun som på ungdomshem involvera rådgivare från Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). Dessa kommer att ha en aktiv närvarande roll i arbetet med placerade barns skolgång. SPSM har i modellen utsett regionala samordnare som kommer att handlägga förfrågan om stöd från kommuner eller ungdomshem. SPSM definieras också som en understödjande part i modellen.

Illustration samverksstruktur & kontaktregister

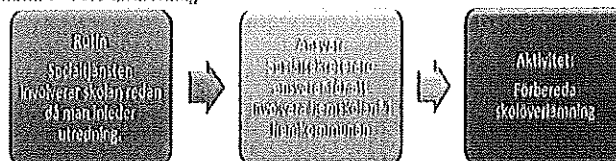

Rutiner i modellen

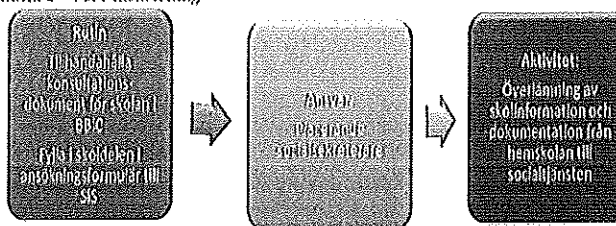
En ambition i utformandet av rutiner och ansvar har varit att i så hög grad som möjligt bygga dessa på ordinarie ansvar och funktioner. Modellen kan därför sägas understryka, förtydliga det ansvar som ligger respektive part genom socialtjänstlagen, skollagen och förvaltningslagen. I rutiner och ansvar ges placerande socialsekreterare samt rektor för elevens hemskola i hemkommunen ett särskilt tydligt ansvar. Rutinerna tillämpas helt eller delvis beroende på placeringstid eller andra omständigheter kring placeringen. Vid ett omedelbart omhändertagande eller korta akutplaceringar kan det självklart vara svårt att tillämpa modellens alla beståndsdelar.

Nedan följer en beskrivning av de rutiner som tillsammans med dokument utgör arbetssätt i modellen:

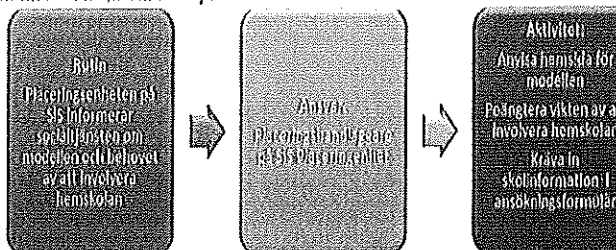
Rutin 1 - Före inskrivning

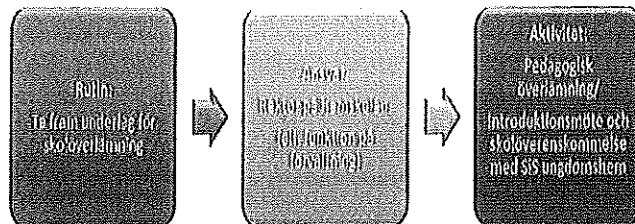
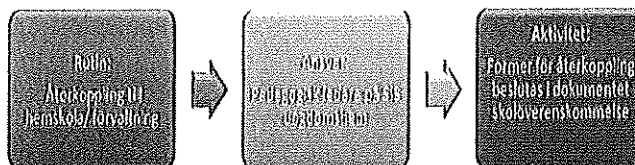
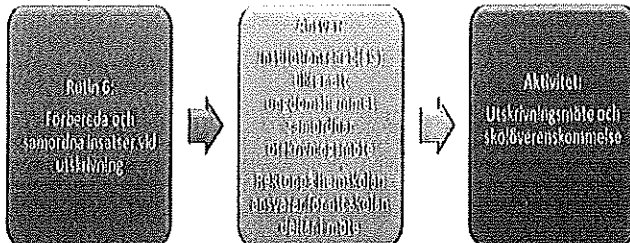
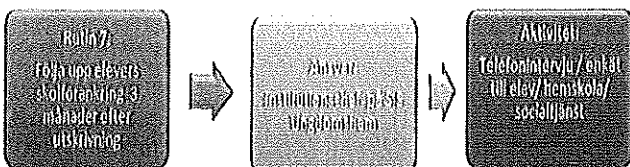
Rutin 2 - Före inskrivning

Rutin 3 - Vid ansökan om plats hos SIS

* Med hemska avses den grundskola/grundsärskola eller gymnasieskola/gymnasiesärskola -- kommunal eller fristående -- som eleven lämnar alternativt skolslussen när de inte är inskrivna.

Rutin 4 - Vid inskrivning till SIS**Rutin 5 - Under placeringstiden****Rutin 6 - Inför utskrivning****Rutin 7 - 3 månader efter utskrivning**

Stadsinstitutionstyrelse

6 [6]

Gemensamma dokument

För arbetet med modellen har det framtagits dokument för arbetet med placerade barn och ungdomar. Dessa utgörs av:

- 1) Övergångshandling - Detta är ett dokument som används av ungdomshemmet för att efterfråga, sammanställa och överlämna information och dokumentation om eleven i och efter dialog med hemskola och/eller utbildningsförvaltning. Dokumentet utgör i den meningen en checklista för att kvalitetssäkra den pedagogiska dialogen kring eleven.
- 2) Skolöverenskommelse vid inskrivning - En skriftlig överenskommelse om den utbildning eleven ska ha under tiden vid ungdomshemmet. Överenskommelsen upprättas mellan ungdomshemmet och hemskolan. Om det inte finns en given hemskola lyfts frågan till förvaltningsnivå genom samordnarfunktionen på utbildningsförvaltningen.
- 3) Skolöverenskommelse vid utskrivning - En skriftlig överenskommelse där ungdomshemmet kan bistå hemskolan i utformningen av utbildningen efter utskrivning.

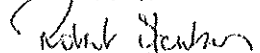
Avtalet

Samverkansavtalet gäller tillsvidare. Uppsägning av avtalet görs med tre månaders uppsägningstid.

Parterna är överens om att samverka utifrån den ovan angivna modellen.

För SIS ungdomsvård, verksamhetsområde norr

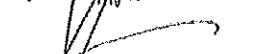
Ort, datum 14/04/24

Robert Stenbohm, Verksamhetsdirektör

För Stockholms stad

Ort, datum 14/04/24

Irene Sverin, Stadsdirektör

Bilaga 2

Hederskontext

Skolplikt och elevens rätt till utbildning

Skolplikten inträder det kalenderår då barnet fyller sju år och råder som regel till och med utgången av det nionde året.

Utgångspunkten är att alla skolpliktiga elever har rätt till utbildning och ska delta i denna. Undantagsvis får befrielse från obligatoriska inslag i utbildningen ske i enlighet med skollagens 7 kap. 19 §, om det finns synnerliga skäl och får endast avse enstaka tillfällen under ett läsår. Beslut om befrielse från undervisning fattas av rektor.

Skolan ska tillgodose alla elevers rätt till en likvärdig utbildning. Den är inte en värdeneutral plats, utan ska överföra grundläggande värden och ge alla elever ett moraliskt och etiskt förhållningssätt. Skolan ska vara öppen för alla och all verksamhet ska genomsyras av grundläggande demokratiska värderingar. Likaså har skolan ett tydligt ansvar när det gäller att motverka alla former av kränkande behandling.

Enligt skollagen (1 kap. 4,5 § §) ska utbildningen förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Särskilt ska den som verkar inom skolan

1. främja de mänskliga rättigheterna och
2. aktivt motverka alla former av kränkande behandling såsom mobbning och rasistiska beteenden

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. På socialnämndens initiativ ska samverkan ske med skolan i frågor som rör barn som riskerar att fara illa.

Ämnen/situationer för frågor om befrielse från undervisning

Flera elever i skolan står under kontroll av sina familjer när det gäller ämnen/ situationer som:

- Normer och värden
- Idrott och hälsa
- Lägerskolor och studieresor

- Samhällskunskap, biologi, religionskunskap, bild och musik
- Svenska helger och traditioner
- Högtider
- Fasteperioder
- Bönetider

Vanliga situationer kan vara att flickor inte får delta i samkönad undervisning i Idrott och hälsa, framför allt inte delta i skolans simundervisning eller t.ex. dansundervisning.

Elever kan också förbjudas att närvara i skolans helgfiranden eller andra traditioner, att delta i friluftsverksamhet, utflykter, ”klassfester” etc. och står under uppsikt av syskon under raster och efter skoldagens slut.

Vårdnadshavare/myndig elev kan också begära att elev ska gå ifrån undervisningen för att hålla bönetider. Detta skulle kunna innebära att eleven går från undervisningen vid flera tillfällen under skoldagen, vilket givetvis kommer att påverka elevens sammanhang i undervisningen och kunskapsinhämtande.

Rektors och skolans ansvar

Rektor har ett stort ansvar för att se till och säkerställa att skolans verksamhet som helhet inriktas på att eleven ska nå de nationella målen. Han/hon ansvarar för att undervisningen utformas så att skolans elever kan utvecklas efter sina förutsättningar och stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga. Rektor ansvarar även för att elever får det stöd de kan behöva för att nå skolans mål.

I ansvaret ligger även att rektor ska se till att säkerställa varje elevs rätt till utbildning.

Rektor är den som efter begäran från vårdnadshavare beslutar om befrielse från obligatoriska inslag i undervisningen. Beslutet kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol (skollagen 28 kap. 9 § punkt 2).

Viktigt är att informera eleverna om barns/ungdomars rättigheter, t.ex. barnkonventionen liksom hur man får stöd och hjälp av skolan samt de sociala myndigheterna. Dessa frågor kan lämpligen diskuteras på livskunskapslektionerna.

Konsekvenser av befrielse från inslag i undervisningen

Betyg som sätts visar i vad mån den enskilda eleven har uppnått de nationella kunskapskrav som finns för respektive ämne. Läraren bedömer de kunskaper eleven har vid betygstillfället och om underlag finns för att sätta betyg. När elever inte deltar i hela

avsnitt av undervisningen kan detta leda till att eleven får ett lägre betyg, vilket kan påverka möjligheten till vidare studier.

Förhållningssätt

För att undvika att hamna i en situation där vårdnadshavare vill låta sitt barn avstå från delar av undervisningen är det mycket viktigt att föräldrarna får förtroende för skolans personal och undervisningen i den svenska skolan. Många gånger beror händelser på missförstånd, som enkelt kan lösas när man träffas. Så snart skolan får veta att vårdnadshavare eller elev har synpunkter på undervisningen är det viktigt att skolan informerar om läroplan, kursplaner m.m. samt berättar om och visar t.ex. det material och de böcker som används. Viktigt är också att förklara att vissa sociala aktiviteter ingår i undervisningen, hur dessa organiseras, vuxnas närvaro etc.

Av bilagan framgår exempel på förhållningssätt i olika frågor.

Samverkan skola - socialtjänst

När ett barn eller ungdom under 18 år misstänks leva enligt normer som medför begränsningar av barnets/ungdomens rätt till utbildning, liksom när ett barn eller ungdom lever i en familj där det förekommer våld, ska en anmälan alltid göras enligt 14 kap 1 § socialtjänstlagen. (Se avsnittet "Anmälan till socialtjänsten från förskola, skola, skolbarnsomsorg/korttidstillsyn, KTT"). En ungdom över 18 år har också rätt till stöd och hjälp från socialtjänsten, men kan behöva stöd för att våga vända sig dit.

För råd och stöd till både personal och ungdomar se www.origostockholm.se

Förhållningssätt i skolan

Normer och värden

Skolans uppdrag och värdegrund framgår bl.a. av läroplanerna.

Skolan skall aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling.

Skolans mål är att varje elev

- kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter,
- respekterar andra människors egenvärde,
- tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor,
- kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen, och
- visar respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv.

Det är väsentligt att skolan för alla vårdnadshavare förklarar sitt uppdrag när det gäller normer och värden och beskriver hur skolan arbetar med dessa frågor; demokratifrågor, jämställdhet, likabehandling och genusfrågor.

Ord/begrepp/delar i kursplanen som på olika sätt kan vara värdeladdade behöver särskilt förklaras och beskrivas liksom undervisningens innehåll och hur den går till.

Idrott och hälsa

Idrott och hälsa är obligatoriskt för alla elever. Av kursplanen framgår vad eleverna ska ha uppnått vid avslutad skolgång:

Genom undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- röra sig allsidigt i olika fysiska sammanhang,

- planera, praktiskt genomföra och värdera idrott och andra fysiska aktiviteter utifrån olika synsätt på hälsa, rörelse och livsstil,
- genomföra och anpassa utestitelser och friluftsliv efter olika förhållanden och miljöer,
- förebygga risker vid fysisk aktivitet samt hantera nödsituationer på land och i vatten

Innehållet är till exempel fysiska aktiviteter, olika simsätt, danser och rörelser till musik.

Det är viktigt att skolan informerar vårdnadshavarna om vad kursplanen innehåller och framför allt beskriver och visar hur skolan arbetar med de olika momenten.

Överenskommelse med vårdnadshavare kan göras om att till exempel

- flickor under idrottslektionerna kan tillåtas bära sedvanlig huvudbonad samt långärmat klädesplagg och benkläder,
- möjlighet till enskild duschning ordnas (kan ibland lösas genom t.ex. ett duschdraperi), underkläder, t. ex. T-shirt, får användas vid duschning
- vid simundervisning eftersträvas att en kvinnlig simlärare är närvarande
- burkini används.

Lägerskola/studieresor

Skolans verksamheter innefattar också lägerskolor och studiebesök. En del av dessa kan innebära övernattning.

Det är också här viktigt att skolan förklarar syftet detta och sammanhanget med undervisningen för övrigt samt beskriver hur lägerskolor/ studiebesök genomförs, t.ex. att flickor och pojkar vid övernattning sover i olika rum. Det är av stor vikt att alla elever ges möjlighet att delta i lägerskolor och studiebesök.

Överenskommelse med vårdnadshavare kan göras om att t.ex.

- föräldrar till elever som inte får övernatta vid t ex lägerskola, antingen hämtar sina barn på kvällen och kör dem tillbaka följande morgon, eller deltar i aktiviteten och stannar över natt tillsammans med sina barn,
- elev som inte deltar i lägerskola/studieresor inte är ledig utan deltar i annan verksamhet på skolan.

Samhällskunskap, Biologi, Religionskunskap, Bild och Musik

Av respektive kursplan framgår vilka kunskapskrav eleverna ska ha uppnått i respektive ämne vid bland annat avslutad skolgång.

Skolan behöver klargöra för vårdnadshavare vad respektive kursplan innehåller, förklara och visa hur man arbetar med respektive moment i respektive ämne och hur kunskapskraven för respektive betyg ser ut. Särskilt viktigt är att i samhällskunskapen förklara och beskriva skolans arbete med demokrati, jämställdhetsfrågor. Inom biologin behöver särskilt den del som handlar om samlevnad tydligt beskrivas både vad gäller innehåll och hur undervisningen går till.

Svenska helger och traditioner

Läsärsföreläsningen följer de kristna högtiderna, det vill säga skolan har jullov, påsklov etc.

Skolavslutningarna kan ske i kyrkan. Detta under förutsättning att avslutningarna utformas så att tonvikten ligger på traditioner, högtidlighet och den gemensamma samvaron och att det inte förekommer några religiösa inslag såsom bön, välsignelse eller trosbekännelse. Utgångspunkten är att alla elever ska kunna delta i skolavslutningen. (Se Skolverkets bedömning av skolavslutning i kyrkan samt utbildningsförvaltningens överenskommelse med religiösa samfund). Möjlighet finns till befrielse i undantagsfall. Det är därför viktigt att skolan informerar elever och vårdnadshavare om hur skolavslutningen kommer att utformas.

Andra svenska traditioner under terminstid är t.ex. advent och lucia vars firande behöver förklaras och beskrivas för vårdnadshavare och elever.

Överenskommelse med vårdnadshavare kan göras om att till exempel

- vårdnadshavare som önskar att deras barn inte ska delta i t.ex. advents- och luciafirande eller terminsavslutning meddelar detta vid utvecklingssamtalet,
- elev som inte deltar i firandet deltar i annan undervisning/aktivitet.

Högtider

Rektor beslutar om ledighet för andra religiösa högtider än ovanstående kan ges då högtid infaller på skoldag. Detta framgår under rubrik "Ledighet" under avsnitt "6. Elever som uteblir från skolarbetet").

Fasteperioder t. ex. Ramadan

Fastan är inte obligatorisk förrän i pubertetsåldern, men även många yngre vill öva sig.

Fastan ska dock inte leda till någon skada; därför får inte sjuka eller svaga personer fasta. Fastan ska inte heller förhindra studier eller arbete.

Ramadan, fastemånaden, pågår under 30 dagar från gryningen till solens nedgång. Exakt när Ramadan pågår styrs av den islamska kalendern som grundar sig på månens bana runt jorden där varje månad börjar med den första nymånen. Avvikelserna från dessa tidpunkter är relativt små och är beroende av att nymånen kan siktas.

Överenskommelse med vårdnadshavare kan göras om att

- skolan i undervisningen uppmärksammar Ramadan/högtider,
- om elev ämnar fasta meddelas detta till skolan senast tio dagar före fastans början,
- elev som fastar inte ska/kan delta i alla aktiviteter under idrottslektion. Skolan organiserar elevens uppgifter.
- hemmet ansvarar för fastan, vilket betyder att om en elev inte kan fullfölja fastan kontaktar läraren hemmet för att eventuellt avbryta fastan,
- problem angående fastan löses gemensamt mellan skolan och hemmet och för att underlätta denna kontakt kan modersmålsläraren eller någon i aktuell församling hjälpa till,
- det är viktigt att fullfölja skolarbetet.

Bönetider

I möjligaste mån ska skolan underlätta för elever att följa bönetider eller behov av bön. Om möjlighet finns kan elever med olika religioner samsas om ett rum i skolan, som därmed blir ett allmänt andaktsrum.

För muslimska elever är fredagsbönen den viktigaste av veckans böner. Tiden för fredagsbönen är under vintertid ca kl. 12.10-13.00 och under sommartiden ca 13.10-14.00. Skolan ger i allmänhet inte ledighet för detta.